Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дехь ● ШИНАРА, 30 май, 1978 шу. ● № 65 (5285). ● Мах 2 кап.

Нохч - ГІалгІайчен исторе къаьсттина оагІув а хилла дІаъяздахар 1978 шера 26 май. Цу дийнахь республикан Лакхехьарча Советан халкъан кІерагІа шийн гІуллакхаш чекхдовлашх тІаьйниар Нохч-ГІалгІайн Автономни Советски Социалистически Республикин Конституци (Керттера Закон). КПСС Нохч-ГІалгІайн обкоман хьалхарчу секретаран, Конституцин проект кийчъяран Комиссин председателан А. В. Власовн сессе йина доклада тІа массо а оагІорахьара хьахьеккар тІеххьарчу шеран республикин хиина доккхий исторически хувцаламаш, керлачу Керттерчу Законан Іалашвате боккха лоархІам.

Лакхехьарча Советан сессе билгал ма-дарра, Нохч-ГІалгІайн АССР Конституцин дарде байнар дерригачу советски халкъан, цунна юкъе Российски Федерацин къахьегамхой а, цаІ бола дІайаІам дІакхайкабоь, советски къалх массеин шахьлой исторически опыти цу кхана Іоадаь хьалхьали шоьшта чулацам бола социни Конституцен, хІаьта иштта РСФСР Конституцен цІена принципаш.

РЕСПУБЛИКА КЕРТТЕРА ЗАКОН

Республика кердача Конституце СССР Конституцен РСФСР Конституцен чІоагІдача тайпара законагІа чІоагІдир советски обществана кулгдаьхна лостам тешон низ, цун политически система, пачхьалкхехи обществени организацеш дас Коммунистически парти хилар. Цу положене шийна чулацар сийлахь - воккхачу Ленина хьаьхча Советски Союза Коммунистически партехара вай халкъа дерригача безам, цо из чІоагІа лоархІаш хилар. Укх исторически денош вайна цІаькхаьза а дагадех «советски наха хов: хала йолча моттиге,— хьалха коммунисташ ба, фуннагІа хилча а коммунисташ кІалхутаргвац, парти йолча моттиге, — толам, нига котале яь, — аьнна нийсъеста Л. И. Брежнева бахкадина дешаш.

Советски общество дерригача вахар къаьста хоалаш дале парти халкъа де ловкІар, чакхдоаха гІуллакхаш наІма хилара. Укх чІоагІа кхетадена, вІашагІ тешам лоархІаш хилара урвлалий ... бакъахьа ловкІар хьалха бола йоаза хилара хоза масал а хиина дІалетар вовкъест Л. И. Брежнев Сибарегіоан ГІалийча Малгобекски районашка наха хилар. Цига къахьегамхоша из хІашагІкхетаре а царна даьча къамалашка а берригача мехка-сийна вай республике а кхы а чІоагІагІа айдар наькха политически къахьегамени хьинар.

Нохч - ГІалгІайчен партейна организацеш вовкъеста Л. И. Брежнева указанеш рекомендацени тІаьйнар дІахо беча балха тІа хьалхе лураа, цо кхы а чІоагІагІа къовсам лоттаберга КПСС XXV съезда исторически решенеш толам хкоачийтъера тІехьа.

Республика Кертерча Закона тІа хьахьекад гражданий бокъонаш корсІатоаш гражданкси декхареш кхоачашдарах дІакъаста йоа йоацаш долга. «Декъарьа доацаш бокъонаш хилац, бокъонаш йоацаш декхареш хилац», К. Маркса дІакхайкадь из лозунг советски наьха вахара а лелацена гІулакхий а лоархІа моткІча принципех цаІ а хиина дІаьттин.

Республика керда Конституца тІаьнар Нохч - ГІалгІайчен берригача къахьегамхошта доккха кІеі хилар. Укх дег гІоадаькхача денош Нохч - ГІалгІай халкъа дег тІара баркал оал сийлахь - доккхача эрсий халкъа, вежарашха долча дерригача советски халкъашта шоашта бола аьттоне а доазаш лоттагІал лелдарахи массаза а гІо деш хиларахи, Ленина васкаташта, пролетарски социалистически интернационализма байракха чІоагІа мутІахьа хиларах.

Вай республика Конституце проект юоацача хана, хьалха СССР а РСФСР а Конституцен проекташ юоаш санна, къахьегамхоша Советий, хоадам болча предприятей, организацейи кулгалдеча наьхен балха тІа долча кхоачамоаиарех лаьна дешаш айдир. Терко тІаяьнар торгови, коммунально - бытовой, медицински, культурни гІулакхаш делга тоаде дезаш хилара. Цу тайпара критика, дукхагІдолча даькъе нийса а еш, дукхача собранешка йир. ЙоагІаш йола министерстваша ведомстваша, дерригача моттигашкарча Советий исполкомаша декхаройла я чІоагІа терках тІабахийта цу критически замечанешка, предложенешка дІадехарашка хьажа а цу даькъе йоагІаш йола решенеш тІайде а.

Нохч - ГІалгІай АССР керда Конституци гІулакх де белгяаь. Цо айбу Керттера Закон чакхдахара бе беача боккхача а чоалхаиеча а балхах бола партейни организацей бехктехкам. Цунна хІаьна партейни организацеш декхаройла я республика керда Конституци дІабовзийтам а Іоамаш а наха юкъера пропагандистски политически балх шерра бовргаьбе. Из чубоагІаш хилла беза мехка, Российски Федерацие керттера законаш, вовкъеста Л. И. Брежнева КПСС ЦК майски октябрски Пленумашка, СССР Лакхехьарча Советан аргІаш боалача сессе, Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизаре хетальча торжествени заседане яь докладаш, ВЛКСМ XVIII съезде даь къамаьла Іоацадеш беча боккхача балха юкъе. Наха юкъе кхетаме болх беш а керамдзаш тІа а къайгта дІакъовха деза советски халкъа хаьгІдаьнна хІамаш сийлахь - доккхий долга, КПСС-а кулгалдара лоаркІам, Нохч - ГІалгІайчен вахарера хьадда масалаш а кхувлам тешабеш дІахьекха еза ленински къамаш политике наькха котало, СССР гражданашта енна бокъонаш дІайовзийташ массаза а белгалдаха деза уж бокъонаш чакхъяхара бола тоаме советски сага хьаькъало, говзало, къахьеган безаро хьакхоллаш бола вай Даьхен низ хилар.

Партейни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхаройла я балхлой, колхозхой, интеллигенцие хьинари кхоллама инициативе производства эффективности балха дикали дІахо айдра лоаттІабеча къовсама тІаерзае. Шеко ца керда Конституци гІаьнаро доган айдаьча республикан къахьегамхоша 1978 шера а бІаргачача пятилетка а заданеш кхоачаш а тІеххкоачаш а яра кхы а чІоагІагІа къовсам лоаттаберг хиларах, КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеча юкъе кхы а доккхагІа дакъа хьоргхиларах.

ДАХАЛДА ВАЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДАЬХЕН ДЕРРИГАЧА КЪАМИЙН НАРОДНОСТИЙН ВЕЖАРАШХА ДОЛА ДОТТАГІАЛИ ЦОХАРГПОАША ЦХЬОАГІОН!

ЯХИЙЛА ВАЙ СИЙЛАХЬ-ВОККХА ДАЬХЕ — СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАШ СОЮЗ!

ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ БАРТ-ЦХЬОАГІО

Республика къахьегамхоша могаю Нохч-ГІалгІай АССР керда Конституци

СОНА А ХИННАД ДИКАХЕТАР

Укх денош кепатеха Нохч-ГІалгІай республике керда Конституци араяларах вай республике баха берриге нах санна со а дега доккха дикахетар хиннай ва. Уйла тІаяхкийта йинна вай из цу Конституце гІара еррига статьяш. Дерригача а чулоацам аьлча, советски наьха вахар тоадара, республика, иштта еррига Даьхе низ боллашагІа хилийтара тІаберзабаь ба цар чулоацам.

Хьаьнаргъя вай 34 статья: «Нохч - ГІалгІай АССР граждаший къахьега бокъо я, — вешта аьлча, дукхалгей дикалгей хьежжа хІаьта паччахьалкхено белгалбаьча кІезигагІа болча боарацал лохагІа доацаши алапи а луш, болх лургхилара гІа гаранти лу, — шийн безамга, говзалга, профессиональни кийчонга, дешарга хьежжа обществени хьашташ теркалдеши професси, гІулакх, болх харжа бокъо хилар чу а йоацаш». Иштта мах боацаш дешара, цамогаш хилча дарба дара, салаІара, кхьдарашта республике бахача дукхача къамех болча наха пхьатарра бокъонаш луш я цу Конституце кхыйола статьяш а. Цудухьа дІахо болвча хана кхы а дикагІа къахьега дош а луш, аз дег тІара хьоабалду вай республика Керттера Закон.

Ж. ЯНДИЕВ,
Грозненски индивидуальни бакъдаш тегача фабрика тегальщица.

Хьаьналча къахьегама сий лакхдеш

«Малгобекнефть» НГДУ шоллагІча РИТС-а интернациональни коллектив лаьрхІа хьожаш хилар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета аргІаш йоацача бархІлагІча сессе балхага. Тха мехкдаьтта-хоех хІаране даггара къоабалдеш гІаьц цу сессе чІоагІдаь вай автономни республика Керттера Закон. Кхы дІахо а хьаьнала къахьегача сага сий лакхдара, халкъа вахара хьал тоадара, мехка низ чІоагІбара, ма-могга сихагІа яраерча кхоанеига — коммунизмага кхоачадара тІаерзаь я Нохч-ГІалгІай АССР кердача Конституце хІара статья.

Кердача Конституце Іалашмате йоккхий бокъонаш лу къахьегамхой коллективашта. «Къахьегама коллективаша дакъа лоац, — белгалдоаккх автономни республика Керттерча Закона бархІлагІча статья тІа, — паччахьалкхени общественни гІулакхаш дувцачеи къесталечеи, производстванеи социально дегІаяхеран планированни еча, кадраш кийчъечеи балха тІа дІанийсъечеи, предприятешти учреждененешти довл дара, къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара, производство дегІайоалае а хІаьта иштта социально - культурни гІулакхашта а материальни поощрени е а лаьрхІача средствах пайда эцара дешаш дувцачеи.

Къахьегама коллективаша социалистически яхь дегІаккхувл, балха толашагІа йола методаш дІайоаржаьра, къахьегама дисциплина чІоагІъяра гІо ду, шоай членаш коммунистически нравственноста уйлаша хьалкхебу, цар политически сакхетам, культура, профессиональни квалификаци лакхъяра йоккхо ю».

Укх пятилетка шерашка хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш хьабоагІа тха мехкдаьттахой. Вай республика кердача Конституцеца жоп а луш оаха дош ду кхы а хьинарегІа къахьега, кердача къахьегама толамашца иттлагІча пятилетка кхоалагІа шу белгалдаккха.

Х. МАНАЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ РИТС-2 воккхагІвола оператор.

ГІУЛАКХАЦА ЖОП ЛУРГДА

Республика берригача къахьегамхошта санна, тха школа коллектива а доккха дикахетар хилар Нохч - ГІалгІай АССР керда Конституци тІаэцарах.

Вай вахаре хулаш долча юкъера лоархІам болча дерригача хІамаша санна, керда Конституци тІаэцаро а керда декхараш хьалзашка оттаду. ХІана боаллара цу чакхдоалаш латте а школа партейни, профсоюзни, комсомольски организацей теркама юкъмоттиге латт тІеххьарча урокашка санна ахкан каникулашка а, дешархоштеи бахача наьхи республика вахара Керттерча Закона чулоацам, цо луш йола бокъонаши цунга хьежжа гражданашкара дІадехаш дараши шерра дІадовзийтар.

Из кхоачашдара дешархой производственни бригадашка, нах бахача моттигашка оаха чакхйоахаргья лекцеш, беседаш, дувцаргда вай вахара хьинаех. Ма-хулле дикагІа школо ахкан замалахьа бу болх вІашагІехьбаккхарца жоп лургда оаха партеи правительствай вайна еча йоакхонна.

С. ЗОСИМ,
г. МагІалбикарча № 20 йолча юкъерча школа директор.

Оасар деш ба

Хургболча хьувкъама йоакхо а еш, бІаьсти дІайийнача культурашта айденнача хьинарца Іувал деш ба тха совхоза кхаш лелалераш. ХІанз оасар деш ба уж 540 гектара тІа дІайийнача шекара свеклашта. Соажарчун 60 гектар дукхагІа дІайийнай уж укх шера. ХІанзле 300 гектар оасарах цІенъянь яьнай.

Йоачан латтар бохьен долаш Іалахьмате дукхен листеи я тІаьнна оасара баьцаш. Царца тІатеІІа къовсам лоаттабеш 4 бригада я. Царна юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт коммуниста Дуниев Ярагіе кулгалду бригада. Листа йолчара свеклаш наьлх а еш, сихен дикен оасар ду звеньевойс Абуева Зулпас, болхлоша Сигаева ПІаладе, Мулиева Зарас, Мальцагова Яхийтас. Ден нормаш 140—150 процент кхоачашъю царех хІаране. ТІаккха тІаьйце декхараш а эІамига дац цар. Масала, З. Абуевас лерхІ хІара гектара тІара 500 центнер мерза оалаш чуэца, план 235 центнер йолча. ПІаладе, Зарас, Яхийтас лаьрхІад хІара гектара тІара 350 центнер мерза оалиш чуда. ХІаьта еррига совхоза шекара свеклаш лелаераше дош денвад, пайнал совгІа 25 центнер а йолаш хІара гектара тІара 250 центнер чуя.

ХІара сага Іуналь де цхьацца гектар свеклаш еннай. Оасар мех дика ду хьожаш лаьрхІа вІашагІьелла комисси я. Цу гІулакхо хІаране бехктоххам айбу.

Кулг-кара оасар даь ца Іеш гектара тІа 8 килограмм кхоачийташ йоархІаш йола «бетонал» яха гербицидаш тоссаш латт кхаш. Мух совгІа свеклаш сихагІа дегІайоагІарйолаш мугІарашта юкъера лаьтта цамца а довкхаш хІара гектара тІа центнер кхоачийташ минеральни удобрени тосс.

Кхаш лелаерий хьинар айду морально-материальни стимулашца. Яхье хьалхалаттарех дувц къахьегама листокаш, «Молнеш» тІа. Цул совгІа 6—8 дийнахьа оасар чакхдаьккхача хІара сага 21 сом ахчан премени лу.

ДІахо а агротехнически бокъонаша дІадехкача тайпара Іунал деш оаха лерхІ пачхьалкхенна 12 эзар тони мерза овлаш дІалала. Мел йола торонаш оарцагІьяьха дагалаттар чакхдаккха а хьожаргда тхо.

М. ГУЧИГОВ,
Урус-Мартановски района «Горец» совхоза керттера агроном.

Хьалхашка латтача декхарех дика лоархІабеш хьабоагІа иттлагІча пятилетка укх кхоалагІча шера Назрановски района совхоз - техникума шурий ферма болхлой.

Иштта, шура мажкара дІабахача бутт бетта план 106 процент кхоачашйир цар.

Доаха толамаш кхы лох ца деш къахьег укх май бетта а. Дийнахьен буса хІара Іаттагара юкъера лаьрхІача 7 килограмм шура йоалха хІанз ферма. Из а сацанза хьахьехьа дІанахьа йоаккхаш хиракачул 600 грамм дукхагІа.

Нохч - ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Керттера Закон — керда Конституци юоацаш, Іомаеш ба уж хІанз. Цу лоархІамеча документо хьинар айдаь ферма къахьегамхой дІахо йодача хана кхы а дикагІа болх бе дага ба.

СУРТА ТІА: Назрановски района совхоз - техникума шурий ферма болхлой НГІАССР керда Конституци Іомаеш ба (аьрдехьара аьттехьа): дояркаш Л. Китиева, Л. Китиева, Я. Китиева, ветеринарни доктор И. Тангиев, доярка Я. Юнусова, ферма заведующи Х. Евлоев, доярка Т. Шахгиреева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Журналисташ ЭЛОУ-АВТ йолча

Грознера мехкдаьтта чакхдоаха промышленность кердача техникаца Іалашъяра, керда установкаш хьалъяра йолча плана юкъе я В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хьалъеш йола атмосферно - вакуумни трубчатка цара электрообессоливающи установка комплекс (ЭЛОУ-АВТ). Из Іалашмате боккха лоархІам болаш установка а я. Из болх бе йолалаларо торо хулийтаргья дикка дукхагІа миллионаш тоннаш мехкдаьтта чакхдаха, дикалга диллача, хІанзарча хано дІалехаш дар дикха кхоачашлеш дола миллионаш тоннаш моторни доагор дукхагІа арахеца.

ЭЛОУ-АВТ сихагІа хьалъяккхара чІоагІа терко ю дІахз партейни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш, укхара тІадеразавь, Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлене, СССР монтажни лаьрхІача гІишлон балхийн министерствай, субподрядни организацей дикагІдола вовзаш. Республике лоархІамегІа лоархІача цу гІишлонна шефство лелаелга тІаьйцар пятилетка кхоалагІча шера январь бетта Нохч - ГІалгІай АССР журналистий Союзо а.

Цу юкъа республикански газетий, радио, телевидене журналисташ даьр фуд? Укх шера 25 мае хиннача аргІаварча выездной летучке «Грозненский рабочий» газета редактора заместителa П. Ф. Сехин, «Ленинский путь» газета редакце промышленни отдела заведующе В. Б. Матиева дийцар лоархІаме гІишло хьалъеча каст - каста редакцей болхлой хулаш хиларах, газетий оагІош тІа, радио, телевидене передачашка лоархІаме йола объект хьалъеш боахкача гІишлонхой хьаштдола дешаш дувцаш хиларах, йоккхагІчарех йола установка сихагІа хьалъянь яккхара социалистически яхье хьалхалаттараш шерра бовзийтара дукха дувцаш хиларах.

Масала, гІишло хьалъеча вІашагІа я елла болх беш я «Грозненский рабочий» газета рабкоровски пост, из хьалъечара гІулакхаш мишта лел хьахьокхаш йола материалаш каст-каста хул «Ленинский путь», «Сердало», «Комсомольское племя» газетий оагІош тІа, радиои телевиденеи передачашка. Цхьайолча хана гІишло хьалъечарна гІишлонхоша, монтажникаша, электрикаша, механизатораша шоаш язъеча материалаш тІа цІенхаштта критика а еш дувц кийслуш дола кхоачамбоацараш, цо ловкъостал ду гІишлонхошта уж дІадаха.

ЛоархІаме гІишло хьалъеча каст - каста журналисташ хилара укхазара гІулакхаш царна дика довзаш хилари шоашта лоам хилларах лаьна дийцар гІишлонхой летучке № 7 йолча треста Грозненски управлене монтажникаш бригадира Бабоченко Дмитре, Нохч - ГІалгІай гІишлошъеча управлене СМУ-7 бетонщикий бригадирна Батаев Исраиле, Мамиев Іарбе, СМУ-7 сантара Стрелков Владимира, прорабаш Себиев Хьамзата, Солнышкин Васые, СМУ-7 керттерча инженера Ярошевский Бориса. ЛоархІаме гІишло хьалъеш боахкача гІишлонхоша шефства - журналисташа деш дола ловкъостал доккха хилара, цунна шоаш чІоагІа раьза хилара дийцар цар.

Иштта выездной летучке дакъа лоацаш хиннараша дукхен наьсен хьехамаши критически замечанеши йир! Масала Д. Бабоченкос белгалдаьккхар газетащ тІара цхьайола материалаш, радиои телевиденеи гІанла еш йола передачаш кІоарга чулоацам болаш ца хилар, юкъа темаш лоархІам болаш ца хилар, цхьацца царех кІезига пайда боалаш хилар. А. Мамиева, В. Стрелкова дийцар газетчикаша, радиои телевиденеи болхлоша шоай материалаш тІа, передачашка «Грозненски шьшкбетона конструкцей завода коллективо», гІишло хьалъеча шийн хапнахьа бетони маркхали ца лоаттабеш хиларах, цунца цхьана важни материалаш во хиларах. Шоай беча балха тІехьа гІишлонхоште, заказчикашта, проектировщикашта юкъе айха бІаргаш ца хиларахи цу дешай е йоагІача баса журналисташа терко ца еш хиларахи дийцар прорабаш Х. Себиева, В. Солнышкина.

Летучке дакъа доацаш хиннача гІишлонхоши журналисташеи соцам бир каст - каста вІашагІбеттабала, ЭЛОУ-АВТ сихагІа хьалъянь яккхара хьалхашка латта декхараш толамеца кхоачашдара шоайла хьалданза ловкъостал де.

А. САМОЙЛОВ.

АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЕ ГАРГА БА

Производства эффективности балха дикали лакхъяра шерра социалистически яхь йоаржаьйа Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай, цехий коллективаша. Цехашта юкъе укх шера хьалдаьна хьалхалаттараш хьайоагІа Румянцев Петр Иванович керте латтача кхоалагІча цеха коллектив. Мехкдаьтта продукци арахецара пхе бетта план 19 мае кхоачашъяьй цо. ПланагІа лаьрхІачул совгІа арахецаргья итташ эзараш сом мах болча товарни продукци.

Иона шоллагІча ах бетта четагІа продукци арахецаш я Гасанов Заид Юсупович Васильева Лидия Николаевна керте латтача установкай коллективаш а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Вежарашха йолча Венгре

Укх денош Венгерски Халкъа Республике яхай КПСС обкома хьалхара секретарь А. В. Власов керте вола Нохч - ГІалгІай АССР партейни болхлой делегаци. Делегацеца ба — КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, КПСС Назрановски райкома хьалхара секретарь С. М. Беков, Нохч - ГІалгІай гІишлон управлене СУ-2 бригадир, КПСС обкома член, Социалистически Къахьегама Турпал Ш. М. Хаджиев.

Делегаци хургья вайна вовшашт тессача, яхь тІегІоалла доттагІий болча Комаромски областе, промышленни предприятешка, бохамашка хургья партейни балха опытага хьожаргья.

РЕЙД

КХАШТА ХАННАХЬА ІУНАЛ ЭШ

Укх денош «Сердало» газета рейдови бригада хилар районерча совхозашка нийлаштея комсашта Іунал делга, оасар дІадоаккхилга миштта вІаштІехьдаьккхад хьожаш.

Эгтара хьалха тхо хилар «Луч» совхоза кхашка. 1132 гектара тІа да укхаза гурахьа дІадийна ялаташ. Массайахьа гербицидаш теха оасарах цІена да кІаи мукх тІабола кхаш. Цул совгІа хІара гектара тІа 1,5 центнер йолаш азотни удобренеш тайсай ка бола ялаташ дІадийнача. ХІаьта я гектара эсала ба 108 гектара тІара мукх. Юкъ-юкъе чоапилгаша кІа дика яьсса моттигаш я 344 гектар йолча кхай тІа а.

Ши бІаь совгІа гектара тІа да совхозе укх шера дІадийна генараш. Цига макхаш даьхад, культиваци яьй. Цудухьа дукхагІдола генараш оасарах цІена да. Цхьабакъда 26 гектара тІа баІаш тІабаьнна оасар ца дича даргдоацаш да. Из гІулакх тІехьадоалаш латт.

Дика тІаьннай совхозе 200 гектара тІа дІайийна хьажкІаш я. Царна хьалхара культиваци еш ба механизатораш. Из болх тІехьабоалаш латт. 80 гектара тІа вІалла хьажкІаш бІарга ца гуш оасараш тІадаьннад, дукхагІбараш баІаш а болаш.

— Цу кхай тІа культиватор яккха вІаштІехьа дац, — йоах совхоза воккхагІволча агронома Е. Г. Полищука, — цудухьа из гІулакх тІехьадаьннад. ХІанз гербицидаш тоха кийчлуш да тхо хьажкІий кхашка...

Районерча боахамашта юкъе дикагІа а оасара цІенагІа я я «Луч» совхоза комсаш. ЛерттІа чакхдаьхад укхаза кхашкара бІаьстан балхаш. ХІаьта а кхо бІаь совгІа гектара тІа мутІарашка оасар де дезаш да комсий кхаш. Из болх сихбаре оарцагІбовла беза совхозан болхлой.

«Кавказ» совхоза М. П. Темченко керте латтача мехотряда 110 гектара тІа дІадийна генараш да, 229 гектара тІа хьажкІаш я, царех хиш дехкача кхай тІа дІадийна 50 гектар ялатийна даьрхІа а йолаш. Оасарах цІена да генарийн хьажкІийн кхаш.

— ХьажкІийн генарийн кхашка хІара догІа массаза делх юха йокъалушехьа доккхаш кхозза макхаш даьхад, — дувц отряда учетчика А. К. Донеца, — массанахьа хьалхара культиваци чийхьаьккхай. Цудухьа да тха кхаш оасарах цІена. Оасарах цІена да отряда гурахьа дІадийна ялаташ а.

ХІаьта а 27 гектар йолча генараш дІадийнача кхай тІеи цхьадолча хьажкІий кхашкеи юкъ-юкъе кара оасар де дезаш моттигаш я. Из болх беш саг вацар цхьаннахьа бІаргагуш. «Цу гІулакха болхлой тоьаш тхона...» бехказбувл отряде.

660 гектара тІа комсаш я «Кавказ» совхоза шоллагІча отделене. МутІарашта юкъе шозза культиваци яьй царна, 200 гектара тІа шин оагІорахьа а еш. ХІаьта а дукха комсий кхаш да оасар ца дича даргдоацаш.

— Школера дешархой хиннаб тхона комсашта оасар дечa новкъостал деш, — дувц отделене управляюще Саракаев Хьабибуллас, — хІаьта а кхы 40 совгІа гектар я тха дукха оасар долаш. Болхлой кхоачам болаш ца хилар бакъахьа долаш тІехьадоалаш латт из гІулакх...

Оасарца геттара лелара къовсам лоаттабу «Советский» яхача совхозе. Еррига йоархІаш а тІаьнна латт совхоза керттера хьатт. Шоашта юкъе карантийни дараш а долаш дукха оасараш да кхашкарча станашка, наькъий йистошка.

1200 гектара тІа гурахьа дІадийна ка бола ялаташ да совхозе. 700 гектара тІа мара гербицидаш тоха вІаштІехьдаьннадац укхаза хІанзалца. Цхьадолча ялатий кхашка дукха баІий, чІоагІий, кІоялла оасараш да. Совхоза кулгалхойи специалисташи бацбенначох тара да совхка цхьадола кІи кхаш къайладоахаш кІомал тІа а баьнна вІалла чуэца а ца могаш бисарах.

Дукха комсий кхаш а да укхаза мугІарашка кара оасар де дезаш. Ханнахьа из болх чакх ца боаккхе кхаш оасарах хьалдикъяра кхерам болаш да. Бакъахьа хургдар совхоза кулгалхоша Іунал дара комсаш къаьст-къаьстача нахага дІаялара йоакхо йича. Из гІулакх а геттара лелара латт укхаза.

Кхы а вогІа латт кхашта Іунал дара гІулакх «Малгобекский» совхозе. Гурахьа дийнача ка болча ялатех 560 гектара тІа мара гербицидаш тоха кхийнадац укхаза. Тайп-тайпарча оасарех хьалйийкъа латт люцерна 51 гектар. Иштташ баІаш тІабаьнна йоархІех хьалдикъаь хьакхарч кхоабача беза кои. Оасар де дезаш дуккха комсий кхаш да. Болхлой кхоачам кІезига хилар бахьан тІехьадоалаш латт совхозе дІайийнача хІамашта оасар дара балхаш.

Ялаташта а дІайийнача кхыча хІамашта а Іунал дара гІулакх дикагІа лел М. Горький цІерагІча, «Ингушский» совхозашка. Ханнахьа гербицидаш теха оасарах цІена да цу совхозашкара гурахьа дийна ка бола ялаташ. ХІанз догІаш дийлхачул тІехьагІа хоза тоаденна хьалъйиттад уж.

«Ингушский» совхоза къахьегамхоша дукха болх чакхбаьккхаб наькъий йистош оасарех цІенъеш. Цена е цхьалха а я начальник Коригов Султан волча мехотряда стане. Хохаш, укроп, петрушка, болхлошта кхача кийчбеча ший кхы хІамаш я мехотряда стана йоа дІадийна.

Цхьабакъда догІаш дийлхачул тІехьагІа макхаш даханза, культиваци йинза латт «Ингушский» совхоза Грознера хьалхагІаш аьрда оагІорахьара ялата йийна хьажкІаш. Комсий кхаш тІа мугІарашка оасар дара гІулакх тІехьадоалаш латт цу шийна а бовхаме.

Совхозий кулгалхой, партейни, профсоюзни, комсомольски организацей декхар да дика эттача хана хІара дехьа, сахьатах бизза пайда а эцаш дІадийнача ялаташта, комсашта ханнахьа Іунал делга Іалашдара еррига торонаш оарцагІьяха. Цу гІулакха оарцагІбаха беза берригa совхозий къахьегамхой, дешархой, городерча предприятей болхлой. Кхашкара балхаш сихдара баха нах оарцагІбоахаш дуккхадар де йиш я юртий Советий исполкомий а.

У. ФАРГИЕВ,
МагІалбикарча бахамегІаш дарбера станце начальник.

А. АЛБАКОВ,
«Ленина байракх» газета болхло.

А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета собственни корр.

Керда хоамаш

Пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIаийна шу дузача денга кхочашъяра шерра социалистически яхь йоаржавый Грозненски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша. Яхьо кердача къахьегама толамашка кхуил уж. Бурув тохара пхе бетта задани 17 мае кхочашъьый цар, 23 майга кхачалехьа пхе бетта планагIа лаьрхIачул совгIа техар 570 метр бурув. Цу юхедисача деношка кхы а бIаьш метраш бурув тохаргда управлене коллективо нюль бетта календарагIа.

Бурув тохара сухал лаьхкъярах, электроэнерги, химически реагенташ, утяжелитель, кхийола материалаш кхоьрах, бурув тохарга дIабода мах лохбарах, бурув деттача остех бизза пайда нийбарах укх шера пачхахьалкхенна планагIа лаьрхIачул совгIа 118 эзар сом пайда баьб управлене бурувдеттараша.

Къаьстта дика къа а хьегаш, хаддаза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъьлина я буровой начальникаш Мельников, Джандаров, Тарамов, Малецкий, Дядюченко, Луганский керте латтача буровой коллективаш. ХIанзлехьа бурув тохара ах шера план дикка тIехкхочаш а ю, нюль бетта календарагIа къахьегаш я уж.

* * *

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа къахьегача Малгобекски бурув тохара балхий управлене лаьттан чекаш техкараша тIехкхочашду пятилетка кхоалагIча шера тIаийна социалистически декхараш пачхахьалкхен плани. Бурув тохара пхе бетта план хазал ах бутт хьалха, 15 мае, кхочашдир цар. 22 майга кхачалехьа пхе бетта заданел совгIа техар 600 метр бурув. Ер бутт боалехьа кхы а кхх бIаь метр бурув тохаргда управлене бурувдеттараша.

Хьинаре къа а хьегаш дог тIоздоаха толамаш доахаш хиларца белгалъьлина я буровой начальникаш Галаева Iийса, Атарщиков Иван Алексеевич, Галаев Iаьла, Хантемиров Галимзян керте латта коллективаш. Цар хIанзлехьа тIехкхочашъьый бурув тохара хьалхарча ах шера план.

ДИКАЧА НАХАХ

Токарь Ю. ГЕЧЕБАЕВ

МоллагIа даьге а халкъа эша хIама де вIаштIехьдалар сага шийна дола доккха совгIат да. Цудухьа хьона кхиьта ззенахь токара говзал ьына дьъча хаттаре ше жож душ «Автоспецоборудоване» яхача опытно-эксперементальни завода № 3 йолча механо-сборочни цеха токара Гечебаев Юрий Магомедовича аьлар: «Цкъа-ле, укх пайда боацича балашках цхьа тайпара хола онтхал хьай хьинарегIа хьайнча чIогIа хозахет, шоллагIа-дале, сона геттара дика хет яйса хьабеча балхах вай Даьхенна пайда боалаш хилар. Цудухьа Iоманий аз токара говзал».

Юре дуцачох тешадог дойташ ла аю ший балха тIа доаха доккхий толамаш. Ший денна норма Гечебаева 150—200 процент кхочашъю. Пхи шу мара дац Юре токаралла болх бу, цхьабакъда, коллективе ше везавалийтеи цун дукхача гIулакхашта юкъенахсе-м кхийнаи цун хIамале.

Из 1964 шера Эскаре гIулакх даь а ваьнна цIа ма-йенте а вера укх заводе балхе, цкъобакъда ше спортемен хиларах спорт юта це луш «Спартак» яхача обществе балхо лахар завод а йита. Массехк шера цига болх баьчуа гIехьагIа ше цхьан кане Iоьмадеш хиниа токара гIулакх дицдалийта цамогаш заводе юхвера из.

Ше укхаза балха веча дехажитта дика къахьегаш хьовогIа Юрий. ИйсолагIча пятилетка план 3 шера кхочашъьый цо. Керарча пятилетке а ансамац дукха тIехьа-м. Цо хIанзлехьа кхочашъьый кхоалагIча пятилетка кхаь шера план, хIаьта укх шера массехк бетта хазал хьалхаваьнна къахьегаш ва из. Хьалхарча бкъ бетта план цо мерт бутт юкъе кхачалехьа кхочашъьый.

Ший болх хала бе паьша цаIеш завода общественни вахаре дизза дакъа лоац цу зIамигача саго. Из ва завода партбюро член. Нагахьа общественни мероприяти чакхъьалац ка юкъе воацаш. Шоай предприяте болх беш йолча атеистически клуба член а ва Гечебаева Юрий.

— Са чIогIа дог гIоадалькхар 1978 шера шерра социалистически яхь йоаржаярах долча Письмос, — йоах Юрий Магомедовича. Цо Письмос хьинарийлаь тха цеха токарь Евсеев сона яхье эрьина къахьегаш ва. Цхьабакъда 4-гIа разряд йолча токара Гечебаева котъм валийтац из. Укх шера вIаштта бкъ бетта социалистически яхье цул котаьвилл Юрий. «Социалистически яхье котаьвенар» яха значокани-м цунна 1974 шера дена хIара шера а тIаийнай. Ше болх беча шерашка диззашйн къахьегамхочун декхараш кхочашдарах, ше беча атта боацача балха тIа доккхий толамаш дахарах коллектива юкъера белгалваьккхав Юрий Магомедович завода Сийлен книжка тIа цIи дIаяздъяра.

Iайха тIаийцача декхарех дувца аьлча Гечебаева йоах: «Са декхар да ма-могга дукхагIеи дикагIеи къахьегар. Сай балха новкъосташта а къонача, Iомалуш боагIача болхлоашта а сайгара хьоккхам телар. Из сай низ дIакховчачох со де а хьиж».

Къоначарна-м Юрий Магомедович дукха везилга ховзи да балха мукъачаь кена на царца бIаргавоарча а. Къонабараш спорт дукхьезаш хилар массарна хоьш да, хIаьта Гечебаев завода физкультура Совета председатель ва. Цо гIо ду спорт эзараша шоай балхара мукъа ха сакъердамен пайдаиен дIаяхьа. Бакъдар аьлча, Юрий, ше спортемен хиларга хьежжа, мелла балхо кIаьдваьвале а спортацара гIулакх дуташ вац. ХIанз къаьстта хьинарийдена къахьегаш ва из. Укх шера дукха хувцамаш хиннад вай мехка. Къаьстта цуи къахьега дог дойташ я, цо дувцарагIа, массехк ди хьалха газеташ тIа кепатеха араьнна Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика керда Конституци.

«Вай республике мел вахача сага кхы а ираьстIа вахар хургхилар кхайкадеш дола из керда Закон хьахоллярца дувзадена цIаьхха а кIаьд ца душ къахьега дог доагIа са вай Даьхенна болча пайданна», йоах Гечебаева.

Х. ГАГИЕВА.

ТОАДЕ БОАХАМА КУЛГАЛДЕЛГА

ТIЕХЬА ХIАНА ЮС НАЗРАНОВСКИ РАЙОН?

Пятилетка шоллагIча шера цхьадола толамаш даьхад Наьсаре района лаьтта леладераша юрта боахама продукци хьаеча а цунна реализаци еча а. Кхоачашъьый пачхахьалкхенга кхоартолаш, шекара свеклаш, баьцадавраш, сом, дуьх, шура, тха доххара план. Къаьст-къаьстача фермай, отделеней, кхаш леладеча звеный коллективаш котъьйнай [illegible] социалистически яхье.

Шоай балха программа лаьрхIа тIаийцар кхашка, фермашка къахьегараша КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева СибарегIарчен Гаьнарча Малхбоалерчен партийни, боахама активо совещанешка, царна беседаш еш ь рекомендацеш. Шоашта могар ду цар хIана бIаьстIи шера планаш а тIаийца декхараш а кхоачашдарна эша хьалаш хьадара.

Цуица цхьана белгалдаьккха дезаш да къаста да еш йола проблемаш районе кIезига ца хилар. Иштта, совхозашка уттаю севообороташ кхоачашъяра, дIадув фу леладар тоадара, лаьтташ хььадара, агротехника еррига приемаш телха ца еш кхоачашъяра тIаерзаь мероприятеш. Цхьабакъда, уж дукхагIйолча кана кхоачашьяц. Цудухьа ялатий, техническ, доккъара культурай хьунхьам кIезига лаххлу е кхиметтел лохлуш латташ а нийслу.

Хьаьццаргда вай дIадаха шу. Районе чудева ялат лаьрхIа хинначул 2893 тонн кIезигагIа дар, пачхахьалкхенга хьалхарчара декхараш кхоачашдаьзар.

Эсала латт тха цхьан шерара а дукххача шерашка тIаювла а баьцаш саниа йола мьхера культураш леланра гIуланк. Цар хьуниьам пасагIа лайрхIачул, кхы деца а, кхоалагIа дакъа лоагIа хул, кIаьта цхьайолча совхозашка цкъан ахаззец — шоаз лохагIа хул. Лоха хул генаний хьувкъам. Укхаза бакъьлаш дукха да.

Кхы дикагIа латт ала йиш йолаш дац боахамашка кашйво-тракторни паркаш пайда нийбара гIулакх а. Района совхозашта шерра-шера тел пачхахьалкхено дукхая кIиндера низ боли тракторашц комбайнаш, кхийола юртбоахама техникеи инвентари. Амма, цкъаза моттигаш нийслу уж леларе квалифицированни механизаторий кадраш йоацаш. Дукхьал трактористаш эш тхона 190 саг. ТIаккха тоаша йиш хане совгIча тракторашa шера бе безаш бола болх ца бар.

Иштта лелара да ялатийн силосни комбайнех пайда эцара гIулакх а. Къаьстта эсала бу цар болх «Назрановский», «Экажевский», «Маяк» совхозашка.

Хьал иштта этта дале а, юртбоахама профессеш йола нах совхозашка кIезига бап. Алхха цхьан Назрановски ГПТУ-14 хIара шера арахец 80-нагара 100-нага кхоачаш уж специалисташ. Во да кьоалла механизаторех цхьабараш совхозашка соцаш ца хилар. ВокхагIболча новкъосташа баша терхал а ца бий, уж предприятешка балха болх, е районера геттара дIа а бале, къахьегама а быта а хьалаш дикагIдолча моттигашка хьаьга болалу. Цу гIулакха дикка бехке ба кагархой балха юкъеоза, шоаш каралаьа говзал царна езаялийта, шоашта тIадиллача гIулакхах бола бехктокхам боззаш хургболаш царна коммунистически кхетам бала декхарийла бола боахамий, партийни профсоюзни организацей кулгалхой. Цхьабакъда, вайна из ноакъадале а, цу тайпарча балхашта кхончам боллаш теркац тIабахийташ моттигашка.

Iаьльмате чIогIа Iаткъа фермашта дукха доахан Iаькара дусаш хилар, уж доагтIача бесса ца дебар. Дукхьал цхьан шера Iаькара бисаб 385 етт. Масала, «Экажевский» совхозе дахка безаш хинначул доахах 30 процент Iаькара дисад. «Назрановский» совхозе а дукха доахан Iаькара дисад.

Дукха гIеранувл доахан довш е, боахамашка доадеш а. Дукхьал доахан доврах шера боахамашта хина зе 73,6 эзар сом да. ТIаккха доахан доара бехкебарашка балаш хIама я дац. Хиниа зе производствана IотIадиллача кхоачам хеташ ба кулгалхой. Вешта аьлча, шоашта аттагIдар ду, сагацара эгIа безаргбоацаш.

Фу ду партийни организацешна гIулакх иштта да воацаш ца леладайтара а моттигашкара хьалаш тоадара е? Хайра хIама дац. Кхыча тайпара лаьрхIа йиш йиь ка, нагахьа санна ер ду доьлалуш тайп-тайпарча недостачех, лечкъорех, материальни рузкъа толахдерах цу гIулакхашта бехкебараша тIаьлатта аьча, масала, дукхьал «Назрановский», «40 лет Октября», совхоз-техникуме (партийни организацей секретараш Д. Путилин, Х. Арчаков, Б. Умаров) 329 эзар сом хилча.

Де богIо йолаш да укх тайпара хаттар: сенах гуш ба укхаза коммуниста авангардни лоархIам, фуд парте райкомо цар денал а тIалаттача гIулакхах бола бехктокхам а лаьхкбера, уж боагI-боагIача дIакийсбара дер? Цу хIаманна бехказа воакхаш дола жоп лаха хела да.

Хьаьццаргда вай укх тайпара масал. Районерна механизаторашта, бригадирашта, цар гIоначашта юкъе верригаш а 33 коммунист ва, хIаьта хьайбаш леладеча цхьа а вIеззигагIа — ялх. Хьал иштта этта хилча хала хургба коммунисташта боагIача тайпара авангардни лоархIам леламе.

ХIаьта гIулакха толам къоастабеш йолча коллективашка парте членаш ишта кIезига хилча, производствана еш йола партийни влияни асала хург ма-йий. Цудухьа хила деваш де укхаза фермашка, бригадашка, отделенешка дIаухийтача рузкъа, арахецача продукце, из дIаухийтара юкъьанцера учети отчетности геттаре лоадаре хилар, цу моттигашка даь бIарг да хилар.

Дукха хIамаш хувцадьа мегар укхаза производственни подразделенешка боахама чура расчет юкъейоалайча. Цо гIо дергдар болх вIаштIехь хилар лаьхие, къахьегама дисциплина чIоагIъе. Цхьабакъда кердадар балха юкъедоаладара цкхъац боахамашка. Из балхан йолаш эггара хьалха Iоткъам хул пачхахьалкхен хьаштаешта. Юбилейни шера доккхий зенаш дер района совхозашка, деррига боахамаша даьраш лаьрхIача кхо миллион сомаь тIехдаьлар уж.

Хьалхарча квартала итогашка хьежача, укх шера а дикагIа дац совхозашкара хьалоаш. Дукхьал квартальни заданех дIадала деваш хинначa дукха 100 тонн тIайисай районе.

ГIулакх тоаде йиш хургъ, нагахьа санна парте райкомо, райисполкомо шоай моттигашкарча активаца цхьана производство боккъонца вIаштIехьайоаккхе, кхоачашбоадараш дIадахаре де деваргш дойя, социалистически яхь йоаржаре а пятилетка кхоалагIча шера тIаийна декхараш кхоачашдаре а эша хьалаш Iалепаде.

М. МИКАИЛОВ.

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. Соахка хьувкъам чуэцача хана Ипатовски районе вIешагIъехка хиниа комплексаш болх беш я укх бIаьсти кхашкара балхаш сихленача хана а. Нийса, цхьоагIо йолаш, сиха, тIах аьнIа болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш дикагIа йолча агротехнически ханашка юрта боахама культураш дIайийна хьхай укхаза.

Ялат дикагIа хьувкъалдра чIоагIа йоахо еш ба укх деношка ипатовцаш. Чуийна гуралла дIайийнача культурашта химически оасар деш ба уж хIана. Хиш дехкача участкашка болх беш я дорIа деххара хьисапе хий детта установкаш. Оасар де болабенна приташиной культураш а.

ХIара дейна 450—500 гектара тIа химически оасар ду «Сельхозтехника» Кевсалински спецотделене агрохимотряда механизатораша.

СУРТА ТIА: «Кевсалинский» совхоза кхашка болх беш а спецотряд.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВЛКСМ ОБКОМА ПЛЕНУМ

Укх денош республика чурча гIулакхий министерства заседаней зале ВЛКСМ обкома пленум хилар. Укхаза КПСС ЦК Моаршалцара, комсомола XVIII съезда решенешцара, цига новкъоста Л. И. Брежнева даьча хьамаьлацара хьадоагIа декхараш кхоачашдара республика комсомольски организацешна бе безача организаторски политически балхах лаьце хоадам болаш дола къамаьл хилар. Цу хьакъехьа доклад йир ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Г. Эльмурзаева.

Доклад юцаш къамаьлаш дир М. Умхаджаевас — Урус-Мартановски района «Горец» совхоза доярка, ВЛКСМ XVIII съезда делегата, А. Погорева — Назрановски Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода слесара, А. Колкова — комсомола Грозненски горкома хьалхарча секретара, ВЛКСМ XVIII съезда делегата, В. Абубакаровас — Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университета студентказ, Л. Махтмерзаева — республика профтехобразоване управлене начальника заместителa, В. Гусевас — № 26 йолча юкъерча школа йоккхагIйолча пионервожате, Д. Альтемирова — «Урожай» яхача республиканск обществa председателa, кхычар.

Пленума балха юкъе дакъа лоацаш къамаьл деци хилар парте обкома шоллагIа секретара М. Ш. Баматгиреев ВЛКСМ ЦК сектора заведующи В. П. Куленков.

Пленума доккъашхоча комсомола 60 шу дизара беха маьоагIIара накъабехараш ВЛКСМ XVIII съезда решенеш кхоачашъярах шерра мероприятеш тIаийбар.

ДОШ КХОАЧАШДЕРГА

Ехкан латтача хIара денах дукхагIа пайда эцаш къахьет пятилетка кхоалагIча шера Ленина цIерагIча колхоза кхаш леладераша. БIаьсти тIехьарча ювча культурех ялата лаьрхIа 250 гектари, силоса лаьрхIа 180 гектари укх денош дIайийна баьлар уж. Йоачаша новкъарле ль вле а кхашкара балхаш толамца чакхдаьхар механизатораша.

ХьажкIаш дIайийна вIаддеинача хьинарца къахьийгар цхьоалагIча тракторни бригада. Къаьстта оасара къахьийгар механизатораша коммуниста В. Альмурзаев, С.-М. Цехоевей. Дийнахьара норма 13 гектар йолча 20—22 гектар дIаювра царех хIараие. Царга гIорташ болх бир кхычар а.

ХIаьта хIанз 260 гектара тIа дIадийнача тайп-тайпарча баьцадаьараша агротехнически боаьоанаша дIадехача тайпара Iунал деш ба кхаш леладераш. Деррига баьцадаьараш леладеш цхьа бригада а. Царна юкъе нийжача социалистически яхье хьалха латт Ачхиюв Iалаев Аслей Сыдекен кулгалау бригадаш. Масала, культиваш еча хьалхле лелаю Лукаев Зайнде, Ибрагимов Доитас. Цар шоай балха нормаш 140—150 процент кхочашъю. ХIаьта оасар деча дийнахьа шийцца норма йоаккх колхозхоша Берсанукаева Нахаре, Эльдарова Марине, цар новкъосташа.

ТIадаьнача баьцадаьараш хий детташ ялх агрегат я. Из лоархIаме болх къаьстта толамца дIахьу болхлоша Висаитов Салас, Каттиров Мусас, Джабаев Iаьлас. НормагIа 2,8 гектар йолча 5—6 гектара тIа хий тох царех хIараие дийнахьа. БIарчача дийнахьа бу болх.

Коллективо тIаийцача декхарашца яхача тайпара, оаха лерхI, хIара гектара тIара 45 центнер фуаьльха хьажкIаш, иштта хIара гектара тIара 150 центнер тони баьцадарашн чуэца. ХIаьта пачхахьалкхенна дIаяла лерхI 900 тони хьажкIаш кхо эзар тони баьцадараш. Денна дош кхоачашде еррига торгеаш я тха боахаме.

А. ДАДАЕВ,
Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза агроном.

ХИЙ ДЕХКАЧА ЛАЬТТАН ХЬУВКЪАМ ЛАКХБАРА

Боахамий чухьарча мелиоративни системашта ремонтно-эксплуатационни организацей кизацца технически гIулакх де доладарца дувзадена эксплуатационни балхаш а беррига а лаьрхIача царга дIабода мах а хIара шера дуккагIа хул.

Вай республике цхьа гектар сета Iунал дарген ремонт ярген дIададар юкъера лаьрхIача 29 сом хул, хIаьта 1978 шера Нохч-ГIалгIай АССР Минводхоза гIолла эксплуатационни мероприятешка дIадохийтар деррига а лаьрхIама 3,4 миллион сом хургда.

Эксплуатационни мероприятешка дIадодар дIахо а дукхагIа хила тарлу. Нагахьа санна технически гIулакх дикагIа дой, мелиоративни системашка ремонтни ПМК-аша кхоачашдеш доаш бе-ба балхаш дукхагIа хуле, хIара гектара тIа цу гIулакхашка 16 сом дIадохийтача хьалхалаттача боахамаша дIаухийтачоа гаргакхоачаргда дIадохийтар.

Цу хьалешка алхха тIехдикача технически документаце лерда тIа кховчашъе еш эксплуатационни мероприятеш.

Мелиоративни системашта технически обслуживани ара балхаш кхоачашде проектно-сметни документаци оттаелга Нохч-ГIалгIай АССР-е 1976 шера вIашагIъеллача Нохч-ГIалгIай АССР Минводхозе проектни группана тIадиллад. Лаьттах пайда эцача боахамашка даьча договорегIа балхаш кхоачашдеш йола хозрасчетни подразделени я из группа. Группо проектно-сметни документаци уттаю боахамий юкъарчен боахамашта чухьарчен хий дехкача сета капитальни текущи ремонташ ара.

Проектни группа керттера декхар да культурно-технически мелиоративни тохкамаш, кхы тIа а гидрологически, геологически, топографически лохамаш делга, мелиоративни системашта эксплуатаци ара юзаекца йола объекташ хьальяра проектно-сметни документаци хийчъелга, боахамий юкъарчен боахамашта чухьарчен хий дехкача сета капитальни текущи ремонташ елга, н. кх. дI.

Проектно-сметни документаце дикал лакхьяри проекташта типизаци ара духьа отта а ць, группа балха тIа пайда эцаш я мелиоративни системаштен хинбоахама гIирсаштен капитальни текущи ремонташ ара технически балхий проекта типови схема.

Технически балхий проекто шийна чулоац мелиоративни участкан мелиоративни системай лоацца характеристика, ремонт еш долча каналий, гIирсий, каналашта Iунал лара деча балхий параметрай ведомосташ, деррига ремонтно-эксплуатационни балхаш тIадола бIарчча ведомость, ремонта балхаш кхоачашдара хиланза ярйоацача гIоцлой материальни техникан ведомосташ, тIехьа тIадилла кхутIевоаккхаш дола записка а долаш йола сметаш.

Технически балхий проекта типови схема чулоац деррига ремонтно-эксплуатационни балхаш, хIаьта из лохамаш дераша санна, иштта проекташ уттаераша а йола балха материал я.

Проектни группа балха опыто йиш хулийтаргъя къаьст-къаьстача боахамашкен объекташкен проектно-лохамий балхашта шера план вIашагIйоллара дикагIйола методика белгалъе а. Цун малан укх тайпара да.

ТIехьа тIадоагIача шера мелиоративни системашта капитальни текущи ремонт ара юрта боахама районни управленешцан проектно-сметни документацеца хьашт долаш йолча кхыча ведомствашцен дага а яьна оттаьь планаш хьаьтел районий юкъарча эксплуатаце управленеша. Планашка хьахьенке хул мелиоративни системашта технически гIулакх дара дакъе деш дола масса тайпара балхаш чакхдехара эшараши цар арIаи, хIаьта иштта производственни подразделеней (ремонташ-гIишлош еча ПМК-ай кхыча службай) валамаш.

Хьачуенна планаш юкъа эза Нохч-ГIалгIай АССР Минводхоза, «Чечингремводстрой» треста, юрта боахама районни районий юкъарчен управленей, проектни группа кулгалхоша дакъа лаца дезаш йолча совещанешка.

Дика оттаьча проектно-сметни документаце лара тIа эксплуатационни балхий алон шийн хаманхьа кхоачашъяро йиш хулийтаргъя мелиоративни системашка тишамегIа бола байтен капитальни ремонташ ара хазаш йаьхьен, мелиоративни лаьттай эффективность лакхъе, хий дехкача хIара гектара тIара бола хьувкъам алсамбаккхий.

Р. АЛИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Минводхоза хозрасчетни проектни группа начальник.

ГОРОДЕ ГIАР-ТАТА ДАЦ: ХИЛА ЙИШ ЙИЙ ИЗ?

ГIар-тата ца хилар, цIена фо а санна, тIехь-тIехьагIа кIезигагIа хулаш хIама да городе. Практически хIара городера саг дайм чIоагIа гIар-тата хозаш вах. 65 децибелага кхаччалца яр — хила йиш йола гигиенически норма, цхьабакъда 65-нагара 110-нага кхаччалнарча диапазонера гIар-тата сага унахцIенона кхераме да (централни нервни система сатем боабу), 120 децибелал тIехьаьлча лазар хьое. Транспорта лелам интенсивни болча улица тIа гIар-тата 90—100 децибелага кхоач, хIаьта цIеной пенаша ах лакъа мара соцадац уж таташ, — кораша — деррига а дикагIа дакъа.

Цу тайпара, цIагIа, балха долаш, хIа-юха доладала ирадаьлча массала а гIар-тата кхерам тIалатт вай унахцIеноина. Оттадаьа гIар-тата ерригача органий лерттIа болх белга толхадеш хилар — цIийлеларгара деиз бIарганурага кхоачаш, гаьгагара хьаьна цIийлоаттадарга кхаччалца. Къаьстта Iоткъам хул оскханаш.

Дай-хьогI бIаьшерец цу лазара дуьйьала оттале эффективна хIама? Таташта сенца изоляци е йиш яц, хIаьта из эшаш а дай (хьахоаш ишкахкха хIама доашаш хилча а ванне да), цхьабакъда хIанз укх сахьате городашка нийсъена гIар-тата ситуаци эггара дукхагIа йах бодаш йола зенерча децибелех вах лорабаре способ а лайдана лархIа езаш да. хIана аьлча дувцаш дар нахьа унахцIенонах да.

Вай мехка гIар-таташа лергIа къовсам лоаттабу дукха ха я. СССР Министрий Совето массехк соцам баьб предприятей, гIишлоний, транспортни организацей кулгалхой городашкарча гонахьарча гонив Iотъъаш дола гIар-тата кIезигдара тIадеразадь гIулакхаш де декхарийла беш. ХIаьта унахцIено лораяра законодательства Лардаш тIа моттигашкарча Советаштен пачхахьалкхен органаштен къахьашка декхар оттадаь: производстве, нах чубахача я общественни а эланешка, хоашка, городий улицашкен майдашкен лайда эца йиш мел йолча средствашца гIар-тата лоддоала аьнна.

Къьнача городашта реконструкци еш керданраш хьальеш архитектораш гIерт промышленни нах бахев зонаш территориально вIашагIкъесте. Москве, масала, город дегIавхара генеральни планага хьежжа оттадаьл массехк промышленни зона хьаелга. ХIаьта гонахьарча гонна къаьстта во Iоткъам лоаттабу предприятеш е сецца дIайоахаргья, столица довзонел арахье хургйола хIама дергдс. Кердо городаш хьача хана проекташ тIа белгалду цар территореш тIа тайп-тайпара функцеш йола зонаш хьаелга. ГIулакх цу тайпара леладаро торо хилийтар Тольятте, Набережные Челны, Новое, Усть-Илимске, Солнечногорске, Нижнекамске, мехка дукхача кхыча кердача промышленни городашка нах бахача моттигашка гIар-тата гигиенически хилийта йиш йолча боарамга кхоачаш кIезигде.

Цунга кхача гIерташ яьташ а геттара дукха мах бода эксперименташ. Къовстадош аьлча, хIана Москве хьалъеш латт проекта авторий расчетах еррига транспортни артереш лаьттаца кIал яхара чотах цига бахача наха биззa сатем кургбола керда микрорайон. ГIар-татан дакъе тохкамбеш да кердача типови серех дола шоай конструкцешка лакха татапа изоляци йола цIенош.

ХIаьта вIалла дукха ха йоацаш вай архитекторашеи инженерашеи оттаьй «сатемаз цIен» модель. Цун цхьа экспериментальни образец хьалъеш латт хIана интенсивни транспортни лелам болча цхьа столични магистрала тIа. Татацарча къовсама идея къовстаю укхаза атта: интерьера оригинальни планировка ара чотах дика татана изоляци йолу спальнешка, балха кабинете, берий цIагIа. Уж еррига помещенеш цIеной гIар-тата доацача оагIорахьа я. Цунца цхьана цIен корашта дукхьашка дийттад тайп-тайпара соцал дола кизгаш, хIаьта кораша юкъера йовкъаш шерагIа а яь. Акустикаши лерхIачох, цо чIоагIа мельергья арахьара татай колебанеш. Нагахьа санна эксперимент еш авторий расчеташ нийса хилар гуча а доале, «система» цIеношка бахача наха гIар-тата Iоткъам беш а ца хуле, ужжамо дола цIенош (цхьаккха тишах доацаш, тайп-тайпарча архитектурни решенеех) хьаллергда гIар-тата эггара дукхагIйолча магистралаш тIа. Царна тIехьашкахьа хьаллергья дийла а еш йола наха чубаха корпусаш, школаш, берий бешамаш.

Татана духьала чIоагIа эффективни барьер а дIайогIаш йола баьцара хIамаш. Гуча даьнна да гIар-тата тагIIа гаьнаши кIотаргаши егIача моттигашка хIара 30 метра 10 децибел меллуш хилар, дIаегIа хIамаш йоацача моттигашка цу юкъа гIар-тата чIоагIа вIалла хувца а ца луча.

Баьццара программа вай городаш социально дегIаахарах дIахала йиш йоацаш дола дакъа да. ЛаьрхIа службаш я хаддаза баьццара дукхар малагIча хьала тIа да хьожаш, гуралсе бIаьстие бахача наха шоай мукъагIа дакъа а лоацаш улицаш тIа, майдаш тIа, нах бахача кварталашта чухь гаьнаши кIотаргаши йоI. ДIайогI керда паркаш скверашн, шер а ю юха а йогI къаьнаяраш. Керда гIишлош хьалъеча районашка нах баха цIеной города транспортни артерештен промышленни предприятештен бIаь метр а кхы гаьнагIа а хьалдер, Iаьдал а хинна дIаэттад.

Кхетадеш да, городашка гIар-тата фон лохъяра наькъаш, кхы а хилар. Масала, гIар-тата арадувлача моттигашта доазув оттадар, уж технически эргаяхар. Цхьабакъда перспективаш йоккхий яц укхаза. Кхыметтел нагахьа санна город автомобила тIара Iо а яьна электромобила тIа хой в, асфальта тIа иершача шинаша (къаьстта бус) хьалха санна телкабергба цун улицай, майдай сатем. Кхерамеча децибелашца лоаттабеча къовсама эггара йоккхагIйола эффект цу ерригача средствех комплексно пайда эцарах йоалл. Архитектораша, гIишлонхоша, конструктораша эйха бувзам а лоаттабеш, дукхьал цу тайпарча лостамах бу болх гIар-тата къовсам лоаттабеча советски специалисташа.

Евгения ГУРНОВА.
(АПН).

ЛИТОВСКИ ССР. «Литбытхим» яхача Вильнюсски производственни объединене карасраьхьй басар дьекхача автомобилашта полировка яра тIехэффективни керда средствааш арахецара метод. Укх шера «автомобильни косметика» лаьрхIа продукци арахецаш вай мехка керттера ярех цаI йолча цу предприяте арахецаргья 2500 тони тIкъавитт соагIа цIераш йола препараташ — полиролеш, автошампуняш, мукх цо яйтара, кузовашта консерваце ара, двигателашта гIулакх дара йола средствааш.

СУРТА ТIА: техник Т. Станкевич «автокосметика» керда препараташ хьахьокхаш йоалл.

М. БАРАНАУСКАСА сурт.
ТАСС фотохроника.

Нохч-ГІалгІай химически заводерча дукхача болхлоча дог гІоздоахача къахьегама толамашца белгалдоаххх укх шера шоай деза дІей. Царех я засмщица Агуева Яха, прессовщица Просвирлина Ирина Николаевна, слесарь Рощин Евгений Нилович, аппаратчик Берсанов Джамил Ахьмадович. Царна массанена а коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІерах еннай. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа норма 115—120 процент кхоачалгІю яр.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) засыпщица Я. Агуева, прессовщица И. Просвирлина, слесарь Е. Рощин, аппаратчик Дж. Берсанов.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПРОДУКЦИ— ДИКАГІЕИ ДУКХАГІЕИ

Укх карарча пятилетка кхоалагІча шера керда къахьегама толамаш лаьхад Грозненски СССР 50 шу дизара цІерагІча химически завода коллективо.

Шу доладелча денз планал совгІа 1 миллион сомагІа сомал мальха химически продукци арахийцай тха заводо. ТІехкхоачашъяй ассортиментах продукци арахецара плай, хІаьта къахьегама овсарле планагІа лаьрхІачул 2 процент лаккъенай.

Производства эффективность лакха хилийтара тІехьа лоаттабеча къовсаме кертерчарех цхьа лостам ба арахеца продукци дикагІа хилийтар, хІаьта тха завода коллективо из белхтІоххамегІчарех цхьа дехкар а лоарІ. Тха предприяте вІаштІехьаьккха я продукце дикала тІаьхьожама система, цо гІо ду технологически дисциплина лаккъара.

Январь бетта оаха арахецача фенола, ацетона, альфометилестрола, изопропилбензола дикала Знак чІоагІйир, март бетта тетрахлорпропана дикала Знак еннай. Заводе хІанз барзІ продукт арахец пачхьалкхен дикала Знак йолаш. Оаха арахецаш дола фенол США, Англе, Франце, арахецача продукцел эшашегІа дац. Этилови спирт дукхагІйолча хьокхамех ГОСТ-о дІадехарел тІех да, хІаьта ше сайна йолча заводаша арахецачул дикагІа а да из. Цудухьа отраслен Іилма-толлама институто, межкдаьттахимически промышленносте перспективни образец хиларах тарра арахеца рекомендаци яьй цу спирта. Тха заводе арахецача еррига продукцех 77 процент дикала Знак йолаш я. Уж толамаш тха завода коллективо хетаду химикий дезача дениа.

Тха предприяте юкъехдухь цхьайола организационно-технически мероприятеш, уж тІаерзаль а дІахо йохача хина производства эффективность лаккъара, оборудованех дикагІа пайда эцара, кхомбарах хьуматдарах, арахеца продукци дикагІа хилийтара.

Белха тІа дика хьокхамаш даха гІо ду цехай, участкай, сменай, лабораторей коллективашта юкъе кердача низаца лаьржача социалистически яхь. Завода еррига коллективо социалистически дехкараш тІейоцад СССР керда Конституци тІайийча шу дузача дениа сийлевца наькъалахаран 1978 шера задани толамца кхоачашъярах.

Оаха хьаллаьиаб «ТІехьабуёраш боацаш бе болх» яха ростовчаний болии, хІаьта хІанз «ХІара болха денна — дикала Знак» яхача девизагІа социалистически яхь дІахо хьош да тхо. 13 бригада я пятилетка 3 шера задани 7-ча октябре кхоачашъяра тІехьа яхь лелаеш.

КагІрхошта юкъе социалистически яхь йоаржаяра боккха лоархІам а бей заводе сменай, бригадай комсомольско-кагІрхой коллективашта юкъе шорра йоаржалой социалистически яхь.

«Грознефтеоргсинтез» объединене предприятешта юкъе укх шера хьалхарча квартале социалистически яхье котало яккхарах тха завода карара хара теле Ше байрахи хьалхара ахчай совгІати деннад.

ХьалхалеттачарагІа юкъе я № 12 йолча цеха (начальник А. М. Зайцев): № 131 йолча цеха (начальник А. В. Жилин); центральни ремонтно-механически цеха цхьоалагІча участка коллектив (начальник Ю. М. Балаханов), иштта кхыйола а коллективаш «Профессех дикагІвар» яха цІи еннай № 1 йолча цеха аппаратчица Л. М. Хмелевская; № 32-111 йолча цеха машиниста Н. А. Марченкова; № 108-110 йолча цеха слесаря Я. Г. Рославбекова, иштта кхыбараш а.

Социалистически яхье дика толамаш а доахаш завода коллективо лерхІ СССР керда Конституци тІайийча шу доладелча денна сийлевца чакъаяха.

О. КАГРОМАНЯН,
СССР 50 шу дизара цІерагІча химзавода социалистически яхьа йола инженер.

Иттлагіча пятилетка мулаш

БАМ: БОЛХЛОЙ КАДРАЙ ПРОБЛЕМА

СИБАРЕГІЕН «ШОЛЛАГІА ЭТАЖ»

СССР малхбоален районий хьалхара боахама оаса керттерча даькъе Трансибирски машинаькъа магистрала улувгІоала йиждр, климатически хьалаш дикагІйолча районашка. Цун индустриальни потенциал (6 эзар совгІа йоккха предприяти) фактически хьаьнй тІеххьарча яхь бІаь шера, хІаьта мехка масштабах лаьрхІача ихелагІа лакъа а лоаи.

Байкало-Амурски машинаькъа магистрала хьеедя мехка малхбоалехьарча даькъагІа а производительни низаш дегІадахара шоллагІа этап. БАМ боахама даькъе карадерзара зоне хьалхе дерхІаш да 200 эзар сагагІ кхоачаш бахаш нах а болаш йола массехк йоккха городи 50 совгІа гороли тайпара поселоки. Укхаза хьалъергьа горнодобывающи, энергетически, металлургически, хьумхимически, промышленноста кхыча доакъой предприятеш. Мехка экономически Іилма-технически потенциал, кхала тІаплаха веза районаш карадерзача Іоаль опыт а йоккхача масштаба боахама план толамца кхоачашъергхилара йола тешшаме гаранти.

Цхьабакъда СибарегІен «шоллагІа этаж» йолаилйта дикка хелагІа хургІа, хьалхарьар йола йолийташ хинначул Планета тІа шоашта пийсевараш хуле тамаш йолча халоний «комплекс» хьийнй цу моттигашка Іалама. БАМ боахама даькъе карадерзара зона цІаккха гІор пе ишачен лакта сейсмичность йолчен областе я. СССР Іилма Академе Сибарски отделене сейсмостанце хІара шера дІайаду цигъэзахье Рихтера шкала шхьайтта баллага я кхоачаш хола ши эзар гарга мохк егар. Іа бирсен дІаьлен хул укхазе, ахка хоапа я, дІайха а хул. Цхьабакъда дерригне лоархІам бича, СибарегІени ГІалгарІча Малхбоалени цу районии климат укхаза дилле я нах бахе йиш кургІоапа хьалаш долаш ду.

ЭШАШ ВА 2 МИЛЛИОН БОЛХЛО

СибарегІен шоллагІйола боахама оаса хьаещ эттара ерагІйола проблема, нетаргахьа, кадраш хьайпаларгагІ уж укхаза дІачІоагІъяно да. Хьалхарча этапе а тІехьа (1976 — 1980 шерашка) боллабе безаргба укхаза, хьабаьхкарех сецца безаш соцараш мелаб тер кхаз а деш (юкъера лаьрхІача — хІара кхоалагІвар) ши миллион саг.

25 шера, 1951 шера денз 1975 шерага кхаччалца, вайцигарча малхбоален районашта организованно балха низ Іалашбеча пачхьалкхен системе гІолла веаи 6,5 миллион совгІа саг. Тахан укхаза эалу миграце положительни сальдо, кадраш хувцалургагІ лохденнад. Цхьабакъда БАМ-а боахама зоне ялл баха Іохоашабара проблема чоалхаие хулаш латт, хІана аьлча 80-гІа шераш долалуш СССР дукхача районашка оттаргІолаш я дика чийса йола демографически сетуаци — бераха нах тІа ца кхетарал совгІа уж кІезиглургба. Цун бахьан да 1941 — 1945 шерашка хиначча тІемах хьахиниараш — бераш дар чІоагІа лохдалар.

Болхлой кадраш эшаш хилар мехка массайолча моттиге дакалуш латт, цу даькъе БАМ-е чул дикагІа климатически хьалаш долча СибарегІен районашка а. Цудухьа машинаькъа магистрала зоне кхоачакъахза аргьш нах хьатІаозара а, баха чІоагІбалийтара а тІаерадъча мерай шерра комплекс. БАМ юллаш боахкарех 70 процент юкъера образовани йолаш ба, 90 процент — специальность. Уж ба эксплуатационний кадрай потенциальни резерв хила езараш. Дукха йоашаш СибергІа болх бе болаеехача предприятей болхлоех 60 — 70 — хьалха гІиллоахой хинараш.

КАДРАШ ДІАЧІОАГІЪЯРА СТИМУЛАШ.

Опыто хьахьокх, къахьегама ресурсаш хувцалургІйолаш чІоагІъяра проблемаш кьестечеа керттера ерш материальни стимулаш хила йиш ца хилар. Кхоачашъе еза дикагІйола вахарен социальни хьалаш хьакІара тІаерадъча мерай комплекс. Тахан БАМ хьеш болча гІишлоихоех 60 процент трасса чакхйоаллча моттигашка яха йиш совгІача кхаа болх бе лерхІам ба. Из уйла чІоагІъю тайп тайпарча стимулаша. Эггара хьалха дергдар да, 1990 шу хьатІакхачалехьа 10 миллиард сом дІа а доллийташ (БАМ-га шийта дІалахачул хьехагІа ха яз) царна чубаха лакха комфорт йола цІенош хьалдар. Цул тІехьагІа — служба бытен культурай учреждений, дешара заведений комплекс. Дуаппилга а барчаш — лакхара классерн БАМ-е меха юкъерчул (156 сом) кхоаллаксза лакхагІа да из. Царел совгІа дукха е кхыйола стимулаш, шоашта юкъе юкъара образовательни профессиональни боарам лакхбар а болаш. БАМ-а гІишлоихоех 60 процент бараш шоаш трассе балха ма-баьхкинге а болабелар дехна, хІаьта цар лиълагІа дакъа лакхерча дешара заведенешка ба дешаш.

БАМ-ера дешара-консультационни пункташ хІаьзарча оборудованеца кийчъянь я. Массоби тиражех арадуна учебникаш тайп-тайпара пособеш СССР эггара йоккхагІча издательствех цхьане — «Транспорто» арахийнай «БАМ-а гІишлоихошта гІонна» яха лаьрхІа библиотека. Дешара процессе хьоаре новкъостал ду телевидене, тайп-тайпарча вузий опыт йолча преподавателашна дешеш ер.

Лакха квалификаци йола болхлой кадраш кийчъю БАМ-о предприятешкен стройкашкен а профессиональны-технически обучене дешара заведенешка. 1971—1975 шерашка Иркутски области ПТУ кийчъир 90 эзар саг.

Производствени коллективашка болхлошка дешийтара гІулакх лелаху къаьсттача службаша — кадраш кийчъеча отделаша. Занятеш ю балха болланехьа а, балхах мукъабаьхе а. Нагахьа санна болхло, болх бита а бита, дешаш ваце, цунна стипенди хьожаду (бетта оклада 50 процент).

СибарегІарча кердача гІишлоний юкъерча эшнох бола куаталхой техникумашка кийчбу. Дукхьал Иркутски областерча цу тайпарча 46 дешара заведене шера 7 эзар специалист арахец. Иркутске хьаьнй БАМ-е кердача рецникава эксплуатаци ю болхлой кийчбу центр.

Кадрай проблема, нах балхала Іалашбара проблема комплексно къовстаир — мехка малхбоалехьарча даькъа тІа хІама хьакхоала низаш дегІадахара хьал.

Евгений ДАНИЛЕНКО,
технически Іилмий кандидат.

(АПН).

«...СА МИЛИЦЕ СО ЛОРАВУ»

ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОК ЛОРАЯРА—ЙОАКХО

Назрановски райисполкомо кхоачашду шоай лоІамерча халкъа дружиней, правопорядка опорни пунктийн профилактика советийн болх тоабара тІадерзадаь гІулакхаш. Из болх беш оаха тергаду партийни а советски а органий керттерча декхарех цаІ кхуш йоагІача тІехьенна коммунистически кхетам балар, из хьинаре къахьегама юкъеозлагІа хилар.

Производствени коллективашкара наха лоархІаш сий деши бола членаш, городе а района юрташка а бахача махах дикагІбола общественникаш шоай лоІамерча дружиней мугІарашта юкъеозар ше да бахача наха кхетам балара боккха лоархІам болаш хІама. Шоай лоІамерча дружиней, профилактика Советий болх вІаштІехьбаккхара гІулакха юкъе хьинаре дакъа лоаш Сийлахь — боккхача Дай - мехка тІема доакъашхочо Т. Х. Мальсагова, М. Оздоева, иштта кхыбараша. ТІема тало лайна, цул укхазра сурт бІаргадайна нах ба хІанз правопорядок техкаерашца лоаттабеча, къовсаме хьалхерча мугІарашка латташ, социалистически законаш кхоачашдайтаре оарцагІбахараш.

Ший заседанешка правопорядок телкаю моттигаш районе кІеззигагІа хилийтарах дола дешаш дувцаш; халкъа депутатий райсовета исполкомо белгалду профилактически мероприятеш чакхйоахилга тоаделаа тІадерзадаь гІулакхаш. Бокъонца цу гІулакхашца бувзаш бу шоай болх профилактика советашен правопорядка опорни пункташен. ХІана аьлча цар хьаду общественность правопорядок техкаерашца лоаттабеча къовсама шерра чуккъеозара эша хьалхш.

1976 шера райсовета исполкомо решени йир городе Назране опорни пункташи профилактика советаши хьаьйола аьнна. Хьалхарчен города кхаь микрорайоне (I, II, III) кхоь опорни пункт йир. Дикхача хина опорни пункташ городе мара йоацаш яр районе, юрташка уж чІоагІа эшаш хилар гуш йоллашехьа. КІоачам ба укх тайпара факт йоллайна. ХІарайе чу шорхІ эзар совгІа саг вахка ЭкажкъонгІий - Юрт, Насыр - Корт, ТІой - Юрт санна йолча тха районерча йоккхача юрташка РОВД отделенеш яцар. ХІаьта нах бахача иштта цхьадола дакъа — Попилакъий - Юрт, Буро - КІалхье, Долакха - Юрт, гІалгІа ядь ЖІайрах, Хули, Бейне участкови инспекторий а боацаш яр. Уж кхоачамбоацараш хІанз а долаш да. Бакъахьа хургдар Нохч-ГІалгІай АССР чуврча гІулакхий министерства оагІоаэхьа цу даькъе тхона гІо хилча. Юрташкара общественность, къаьстта цун эггара хьинарегІа дола дакъа общественни правопорядок лораяра юкъеозара участкови уполномоченне лоархІам боккха хилар хоаш мий-дий.

Город Назранера правопорядка опорни пункташ шоашта хьожаьча къаьсттача помещенешка я. ЦхьоалагІча микрорайонера опорни пункт «Электроинструмент» заводо денначча хьалха аптека чухинначча цІеношка я. Укхаза вІашагІъелаай 21 саг юкъевола профилактика совет а. Цунна керте латт завода партийни организаце секретарь Х. Т. Местоев.

Профилактика советаш иштта вІашагІъеххай города исполнительни комитетех автотранспортни предприятеш. КхоалагІча микорайона опорни пункта еннай 100 квартира йолча цІен цхьоалагІча этажера къаьстта йола помещени. Опорни пункташ вІашагІъеххаш оаха тергалдора уж материально-технически дикагІа Іалашъяра. ХІара опорни пункт цхьан базови предприятена тІачІоагІъя хила езнга. Практически из баьхьахьа а хилар. Дика - лел автотранспортни предприяте вІашагІъехкача опорни пункта а профилактика совета а болх. Дика Іалашъяй укхазара опорни пункт, ший телефон а я цун. Цун болх тоабара чІоагІа къахьег цу пункта штатерча сотрудника новкъосто Аухоиева.

Геттара лоархІаме декхар да района юрташкарча опорни пунктийн профилактика советийн болх дерГІабоаккхилга.

Хоаш ма дий чьхи кхашкара балхаш сихдеинача хана, къаьстта дІайийна хІамаш чухоаш, организационни болх мел лоархІаме ба. Дружиней балха дийса координаци яро, уж боагІача тайпара дІанийсбаро, профилактика советий болх дика вІаштІехьбаккхаро чІоагІа гІо новкъостад ду кхебаь хьункьаш дорабара, из ца бойташ чубара. Из тергал а деш, къаьстта 1977 шера района юрташка керда пункташ хьаяра оарцагІдаьннад тхо. Цхьадола гІулакхаш хІанзе чакъдаьхад оаха. Правопорядка опорни пункташ вІашагІъехкай ТІой-Юрта, ЭкажкъонгІий - Юрта, СурхотІа, Бурочу, ЖІайрах. Укхаза профилактика советаш а яьй оаха. Из болх бокъонца дІачакхбаккхара дукха да хІанз а де дезараш.

Опорни пунктий балха лоархІаме дакъа дІалоац корта бохабу маларш тІехдаьккха меларца лоаттабеча къовсамо, алкоголизмана духьаларча пропаганда. Дика хоаш да, зуламаш дерий, наькъашка транспортни аварш ерий дикка дакъе корта бохо малар мелча нах хилар.

1959 шера ЭкажкъонгІий -Юрта вахь а цига вахаш а волча Цечоев Висха Вахас улица тІарча лелама бокъонаш толха а яь, авари йир, цул сит доза а ден.

1940 шера Іаьлий -Юрта вахь а цига вахаш а волча Гагиев Идриса Мальмада а, иштта улица тІарча лелама бокъонаш толхаль, хьаха йолча автомашина тІаьхар мийиш, цуя вагІа вин сит доза а вйи. Дукхьал 1977 шера итташ зуламех 21 наькъашка транспортни аварш яьй районе корта бохабу малар мелача наха.

Аля дезаш да, опорни пункташ РОВД органашпек унехцІено лораеча учрежденешпек бувзам а болаш бу хроническа алкоголикаш хиина дІабаха нахи иштта малара тІаххуш бараш гучабара тІаберзабаь беш бола болх тоабыта. Нагахьа санна 1975 — 1976 шерашка дарбан-къахьегама профилакторешка цхьа - ши саг мара вахийта хиннавеце, 1977 шера 14 саг ваьийтар. Царна юкъе бар г. Назране ГІкало улицагІарча, № 68 йолча цІагІа вахаш вола, 1937 шера ваь Ужахов Махьмада Ахьмад, Пхьилекъонгий - Юртера, 1927 шера ваь Халухоев АртагІа Зиаудин, Іаьлий - Юртара, 1929 шера ваь Албогичиев Хьасана Хавж, г. Назране ГІалло улицагІарча № 45 йолча цІагІа вахаш, 1941 шера ваь Хаусиев Султана Нуради.

Алкоголизм лата нах гучабахара цхьана тІаьхьожам лоаттабу чьагІари къаракъа доххара гІулакх порядкагІа ле лалейтарах бола райисполкома совеш кІоачаш иштта бу хьожам. Городе Назране шиъ тика отделенешка доах хІанз къаракъ, лаьрхІа да гарттарча ваха къаьстта къаракъ доххаргдола тика хьеалв. тІаккха дукхьал цхьан метте мара хургдац доххаш къаракъ.

Районерча юрташка дукхьал йоакхийча тикашка, из а хІара юрта цхьане чу мара доххайтац чьагІари къаракъ. Цуяца цхьаь тоаду корта бохош долаца маларш доххара гІулакх. Иштта, масала, г. Назранерча маьх еча заводе хьаелла дерхІаш 4 масхама пек. Шеко йоацаш да, тха балха юкъе деррига а бокъонца вІаштІехьдаьнна ца хилар, хІаьта цу хьакъехьа дийцача бакъахьа а хургда. Из эггара хьалха тха опорни пунктий материальни базах ала доагІаш да.

Г. Назрань дегІайоагІаш латт, из шерьенца па Іеш лакх а лу. Геттара сиха тІабетталу цига баха нах. КІал бахаш бола нах чІоагІа беб Назране, цо хьахьокх цига бахача наьха материальни хьал тоалуш латташ хилар. Цул совгІа дукха керда нах хьатІаух Назране баха. Цо дехкарийла ю райисполком наха чубаха цІеноши общественни объекташи хьалъарца дувзадеина дола дешаш цІенхаштта къестаде. Из лоархІаме проблема я. Ала дезаш да, цу гІулакха тхона цхьаццадола хІамаш карагІдаьннадале а, хьалхеш йола гІишлош тхона эшачунга хьежача кІезига хилар. ІалашъатІе хала да опорни пункташта помещени хьожае. Городе Назране меттел, районерча дукхача юрташка а шоашъаьо да оборудоване гІулакх а.

Района юрташкара дукхагІйола опорни пункташ «Назрановский», «Экажевский» совхозашка я. Цу совхозий директораш бокъонца оарцагІбалаш правопорядка пунктий, профилактика советех бокъонца лаьрхІача болх бераш ахаеез кІезигагІа хилара.

Эсала бу болх горисполкомерча, «Электроинструмент» заводерча, цхьоалагІча микрорайонерча опорни пункташа. Долча тайпара аьнча, дерттІа координаци яьчи шоай лоІамерча халкъа дружиней балха, бокъонца лаьрхІача болх беш цу новкъостий судаш. Лезара ю алкоголизмана духьалара пропаганда, кхетаде хала долча берашца, кхувш боагІарашца эсала бу болх.

Правопорядка опорни пунктий болх вІаштІехьбоаккхача карагІайнна дикадараш а дуьлийта гІалаташ а тергал а деш, исполкомо де мел дезар ду из болх тоабара.

М. КОТИЕВ,
Назрань райисполкома председателя заместитель.

Укх тІеххьарча шерашка граждананта керда паспорташ дІатедаш хиларча дукха болх бе безаш хул милице паспортни столан болхлой. Назрановски РОВД-е из болх тешаме дІаьлош я паспортни стола начальни милице лейтенант Котикова Юсапа Іайшет.

СУРТА ТІА: лейтенант І. Ю. Котикова РОВД-а уголовни розыска отдель инспектор капитан А. І. Фаргиеви документе шийса дий хьоташ ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

Майор ЕВЛОЕВ— милице отличник

НГІАССР МВД гІолла дежурни вола майор Маркелов телефонаца граждананта цар хеттача хІамаех йола справкаш телаш вар.

ШийттаьлагІа сахьат доладеннача хана йіаьхаь телефон техар.

— 02 лерухаІаш я, — аьнар дежурне.

Телефони трубка чура хьахозар кхалсага гІар. Елха а елхаш, новкъостал дехаш яр из. Серноводски улицагІа яхача Бабенкос йоахар ше цІагІа а йоацаш цІагІара хІамаш йи хьай цуй, хьаь йихьай а хап.

Из хоам шоашка дІакхаьчача Грознерча Ленински РОВД болхлой (цар территори я из) оарцагІбаьлар къуй лаха. Ленински районе из болх беш болча хана, кхыча районашкара а кхаьчар цІагІара хІамаш кхьарах дола хоамаш. Уж дахкар иштта республика МВД уголовни розыска отделага а гІулакх цІенхаштта доалаш латтар.

Служебни совещани вІашагІа а тета отделе начальника Дунаева декхар оттадир ший болхлошта хьалхашка, граждананна бахача буташ бола нах гучабала а, цар зулам дергдойла гІулакх вІаштІехьдаккхара а городерча РОВД-ашта новкъостал делга. Де дезар дар зуламхой чехка гучабахара а, дувцара а чакхьяха еза эффективни мероприятеш оттаар, уж кхоачашъеча а дІахо профилактически мероприятеш чакхйоахача а гІо дар.

НГІАССР МВД уголовни розыска отделене начальника милице майора Евлоевна хьалхашка аттар къаьстта белхто кхаме декхар. Дикза дарглоашаш дар цу отделене оперативни состава низаца массехк дийнахьа къуй хьы зуламаш дергдоацаш совцабар, лечкъаяь хІамаш даьшка юхакхачийтар, уж лечкъаяьраш уголовни бехктоххаме озар.

Майор Евлоев керте латта отделени а начахьалххен рузкъа а бахача наькъа шоай доалахьа йола хІамаш а лечкъаяр, дерегІа хІамаш ицьар, тайп-тайпара дола мошенничество, кхьдараш санна дола зуламаш соцаде а, цу хьаятъехьара профилактически мероприятеш чакхъяха а езар.

Нохч-ГІалгІай АССР органашка дика лоархІаш, опытни оперативни болхло ва Евлоев Іаьлий Хамбор. Цунна дика хов республике дар хІара зулам мел новкъадоагІа, из гучадаккхара мел къахьега деза оперативни болхлой. РОВД, кхыча подразделеней балха опытах Хамбора хов балача наха милиценна мел новкъостал ду. Цудухьа уж халонаш тІаэттача денношка а, цо ший болхлой терхам тІалоаттабу общественностиара бувзамаш шердара, квартирашка ду къоалаш гучадоахача уж оарцагІбахара.

КІезига гІайгІа я, сагото а тІаоттаьяц грозненски дезлашта хьалха суд а нь волча Смирновен цун новкъоста Зелимхановен. Массехк квартирашкара хІамаш а йихьа, уж йоххаш болаш общественноста новкъосталца лийна а лийна Ленински района РОВД хьечубелар уж. Къуй группа иштта йохайир, цу шиннеса а йІаьхха-ча хана цебакта балха хиннй а тохаш.

Дикка ха яьккхар Евлоева кулгалдеча отделене Грозне территоре тІарча ворхІ квартира чура хІамаш йихье нах лохаш. Цу отделене болхлоша Ленински а Грознерча милице кхыча отделенешца а цхьана бора уж гучабахара болх. ТІеххьара а Ленински РОВД дежурнега сигнал кхаьчар малав ца ховча цхьан саго боагІача маьхах дошо сахьат а чІовгаш а юкъейолаш йола, цІагІара хІамаш йохк, аьнна.

— Сона боагІаргба Евсеев Виктори Амадов Лечей, — указани елар Хамбора. Шовзза баха арабалалехьа хоадам бІала дІаьллар, новкъосташка из саг соцавеча хьан фу дергда.

Московски улица дилла а хиинай воча гІулакхинга, бокъонаш телкаяра гІулакха цІи хеза. Милице болхлой цу улица тІа дІакхаьчача цхьаккха саг вацар гуш. Амма йоккхача опыто, сийрдача бІаргаша гІо дир Шоажа ниетерча № 32 йолча цІенна юхе лелаш бола нах ба. Ший новкъосташка сигнал а енна, майор дІаложе кхаьчача базар сихъеннар. Йоххаш латтар дошо а кхайола хІамаш. Берригаш Іобоалабир вар НГІАССР МВД. Сопабаьрашта юкъе вар ший хІамаш а тІехьа вола хьалха суд яь хинна Зулаков. Шийна яь суд тоххаш воалачира, КъилбаседагІа Кавказе гІолла къоалаш деш лелаш хиннав из. Ставрополь, Грозный, Нальчик, Краснодар — цу городашка хІамаш лечкъаяь ханнай цу наькъа.

Кхи а дукха зуламаш ваь нах гучабаьлаб Хамбора кулгалдеча отделене оперативникаша Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Сунжелски, Назрань районашка.

Жуликашца, къуйшца толамца къовсам лоаттабаь Іаш майор Евлоев керте латта отделени. Цо боккха индивидуальни профилактически болх бу зуламаш де тарлуш болча нахаца. Масала, хьалха суд яь хинна Первяков Н. И. даим цо бІарг тІалоаттабеш ва. КІезига яц цо цунца беседаш, хІаьта цунах пайда а бол— Первяков бакъахьарча новкъа воалаш воагІа. Из болх беш ва коллектива лоархІа а лоархІаш.

Раьза ва Хамбор ший новкъосташта.

— Тха отделене коллективе болх беш хоза хет, — йоах цо. — ДІанхьа отделене балхаш дерам 8—10 класс яьккха нах хинна ба. ХІанз тха отделене деррига сотрудникаш специальни е лаккхера юридически образовани йолаш е заочно дешаш ба. Иштта, масала, Лечи Амадови Виктор Евсееви СССР МВД академе заочни факультете дешаш ба. Сотрудникашна даим зеакхъю шоай профессиональни говзал. Цудухьа дика калойоал отделене цар балхах. ДикагІчарна юкъе лоархІаш ва укхаза кисашкара хІамаш йоахараша къовсам лоаттабеш вола А. Шамсуев. Ший болх безаш, еррига ший знанеш, опыт, низ ший служебни декхараш кхоачашдара дІалуш ва А. И. Софорьянц, иштта кхыбараш.

Майора Евлоева кулгалдеш йола отделени ала бокъо а йолаш интернациональни коллектив ала дезаш я. Укхаза къахьегаш ба эрсий, нохчий, гІалгІа, эрмалой, кхыча къаьмий наькъаш. Цар массане а болх бу «ЦаІ массанена тІехьа—массаре а цхьаннена тІехьа» яхача принципах. Коллектив иштта кхотадаар отделене начальника практически балха йоккха опыт йолаш, коллектива болх дІаштІехьбаккха хоаш, новкъостий тешаш а цар лоархІам а хилар бахьан долаш да. Цо дІахех ший отделене сотрудникашкара уж советски оргаший сий лакха лоаттадеш, социалистически законаш цІена чакхдоахаш, республике баха нах уголовни элементий зуламех лорабеш хилар.

Іаьлий Хамбор дикагІа ваш ше милице органашка болх бе ВЛКСМ Назрань райкома путевках вена хилар. Шахка боабергбаш ше комсомола шийн бешна тешаш, оал цо. Из бакъда.

Ткъо шу совгІа да я майора Евлоева НГІАССР МВД подразделенеш болх бу. 1959 шера яьккхар цо СССР МВД Саратовера юкъера специальни школа, юкъера квалификаци йола юрист хиларах йола диплом хьа а эцаш. 1961 шера боккхача лоархІама хІама хилар цун вахаре—коммунист хилар цо. Укх вурийтта шера лакха лоаттаду цо цу цІера сий.

Хано чоалхане берзабаьча милице органашкарча балхо дІадайхар Хамборагара цо ший квалификаци образоване боарам лакхбелга. 1964 шера цо йистейоаккхах СССР МВД Лахкехьарча школа юридически факультет, лаккхера образовани йола юрист а хулаш.

Республика МВД подразделенешка оперативни балхаш деш лаххлу коммуниста Евлоева балха говзал, карайоагІа опыт. Новкъосташа а кулгалхоша а тергалду цун дика гІулакхаш, цо дег тІара бу болх. Оперативни балха тІа цун хьокхамаш лакха хиларах 1960 шера, наькха тІа йоаллаю знак а луш, «Милице отличник» яха сийлен цІи лу Х. А. Евлоевна.

Къаьстта кхераме зуламаш дакъаш гучабахарах МВД кулгалхочи дукхьал 1977 шера еннай Іаьлий Хамбора кхоъ Сийлен грамота, баркал оалаш приказаш дийттад, наьхера совгІаташ тийнад.

НГІАССР МВД уголовни розыска отдела коммунисташа партийни бюро членалла а, партийни организаце секретара заместителалла а харжа, шоай Хамборах чІоагІа тешаш бола хилар хьагойтад.

ГІулакхаш дукха да уголовни розыска отделене начальника, амма КПСС члена Евлоевна массаза а хорайоагІа ший политически знанеш лакхъяра эша хи. КПСС истори Іомадеча кружоке тІеладике дешаш ва из.

— Уголовни розыска отдела коллективе, — аьлар цу отдела начальника А. Ф. Дунаева, — цІенхаштта, принципиальни болхло ва майор Евлоев.— Ший балха участок даим дагайоал цунна. КагІрхошта гІо ду говзал лакхъе. ТІадилла гІулакх ханнахьа кхоачашдеш ва.

Новкъосташ иштта тешал деш ва майор Евлоев Іаьлий Хамбор.

А. ПЬЯНИКОВ,
юрист, СССР журналистий союза член.

Берашка зуламаш ма дайта

Машинаькъа тІа цхьацца зуламера гІулакхаш леладарах каст-каста Грознерча станце милице линейни отделе кхувш боагІараш кхувлаш кІезига моттигаш хилаш. Къаьстта сатийна хилаш Грознефтяная-Артемово яхача участке.

Милице болхлоша правовни темаех лаьца кІезига яьцц беседаш лекцеш кхувш боагІарашца а цар даьшца - нанашца а, бІаьла, хьагучох, цох а кхоачам хилац.

Билеташ доацаш, вагоний лагІаш тІеп уж вІашагІхоттечеи уттараш дІа - юха ахараш кІезига тІера Іобахац Староповдловски районерча школай, политтехникума, профессионально-технически училищай дешархой. Царех ба училищера Абдулхамидов Руслан, № 12 йолча школера Попов Сергей, № 27 йолча школера Якушев Николай, № 33 йолча школера Вахаев Аслан, кхыбараш.

Каст-каста вийслу цу машинаькъа гонахьа бахача нахьа бераш кхераш деттарна вагоний кхагаш дохадеш а хІаьта дІа-юха болхаш уж чура ийрчайоахаш а. Къаьстта дукха хуа цу тайпара хатараш аьхки, бераш дешарах мукъа а долаш, сало Іаш долча хана. ХІанз хьатІаэттай из ха.

Цунца дийнад са ала безам бар уж зуламаш деча кагирхошца кхаха милице болхлоша къовсам лоаттабарах гІулакх доацаш ца хилараха. Цу гІулакха юкъеоза еза вай общественность. ХІаьта даьй - наной даим хьожаш хила беза шоай бераш цІен арахьа фу деш да.

Л. КОВАЛЕВА,
Грозный станце линейни отдела наькъашка тІехьожаш лоаттабеча милице инспектор.

Краснознаменски Малхбузен Н-ски отличник погранични застава бІухой тІемек политически кийчо еке тІехдика толамаш доахаш накъабаьхкар пограничий бІуная 60 шу дизара юбилейна.

СУРТА ТІА: сихха охранагІйоалла группа тІехдихача застава командир коммунист, воккхагІволча лейтенант Семенов Виталий керте а волаш.

В. ПЕСНЯКА сурт.
ТАСС фотохроника.

60 ШЕРА ДОАЗОННА ХА ДЕШ

Советски доазонаш лорадеча бІун 60 шу дизад. Ший истори доладьа цо 1918 шера 28 мае В. И. Ленина доазоний ха хьадарах долча декрета хулт яздича денз. Вирса а романтики а да 67 эзар километр дІаьха дола СССР пачхьалкхен доазонаш лорадеча советски пограничникашта тІалатта гІулакх.

Доазуа лораду бІу хьабелга дІадехар Октябра хоталонаш, мекха капитализм наолттае тІертача контрреволюце, империалистически разведкай агентура низех лораниза ярт ца хиларо. В. И. Ленина белгалдоахар, моллагІа революци кІезиг дукха мак болаш хургья, дукхьал из юхалета хоаш хуле, ахаш.

Советий Мохк герзаца лорабара хьадльлар Ше Эсхар. Тийшача балдах тІагІийртача мостагІашта — шпионашка, террора, тайп-тайпарча диверсешта дукьаларча къовсама хьайбар пачхьалкхен кхерамален органаш доазон тІара бІух.

Коммунистически парте доазон тІарча бІуна юкъе политически болх бе бахийтар ший эгара тешамегІа, революционни къовсама хьоланаш лайна, мостагІчун агентура чу ца йоалийтіш къонача Советски пачхьалкхен доазонаш лорадара декхараш тоьлийца кхоачашдара пограничникаш сийлагІбаха могийтадай ший къонгаш — коммунисташ.

СССР социализм хьалхелга кхолладиа гонахье капиталистически хинарча хьалашка. Империалистически разведкаша тотьаь варгвоацаш дукха провокацеш йоре советски доазонашна, цхьабакъда доазонаш лорадераша чакхдуьлийтацар царо бІеда гІулакхаш. Халкъа цІаккхе а дицлургац доазоний бІухошта Юкъерча Азе баснечий бандашарча, ГаьнарчА Малхбоале империалистически Японе бІуцарча, малхбузени къулбехьени доазонаш тІа германски а кхыча а разведкай агентурашцарча тІемашка корагІдийнна деналле гІулакхаш.

Фашистски Германе тийшача балдах СССР-ца тІом болабича, массанел хьалха гитлеровски ордингашта ноакхош дукьала уттадеьраш доазонаш лорадераш бар. Шоай синош а декха лийтар уж, сийлен летописка юкъе цІаккха йицлургйоаца къонахчалей турпален овгІонаш а язъяй.

ХІанз Советски пачхьалкхен доазонашкара хьал — фашистски Германин милитаристски Японин йохаврах цу хана дунен тІа хиннача хувцамий кизга. ДІаьлар капиталистически гонахье. Сийлахь-боккхача Октябрен лийь байракх кхаь континенте тІа лепаш я хІанз. Социализмах дунен система хиннай. Биста йиш йоацаш дегІабенаб вай мехка экономически оборонин ницкъ. Низий соотношени социализма пайдане болча тайпара хувцденнай. Цо торо хилийтай социалистически капиталистически мехкашта юкъера гІулакхаш конфронтацегарен «шийлача тІемагарех» дунен халкъашта юкъера кхоккам лаьгІбаларга даха.

Цхьабакъда Малхбоалехьа хьинаре лолаш да дунен халкъашта юкъера лиал кІездара курса дуьйалара цу мехкашка влияни йола низаш. Агрессивни империалистически гІозараш, «советски кхерам» юхетоха беза яхаш харц хабараш а дувцаш, ма-могга хьаду герз, шерду СССР-и кхыча социалистически мехкаштеи дуьйлара шпионски - тийша балхйш.

Къаьсттa терках тІабахийтаб цар идеологически диверсеш, дукхача империалистически мехкашка пачхьалкхен политика ранге оттадаьд из гІуллакх. Цхьабараш гІерт Хельсинке тІайийнча ТІехьарча акта чулоацам лохбе, мІаьа толхале, харцахьа йоашхача цу документа цхьацдайолча положенеш социалистически мехкий чура гІулакхашта юкъегІертара пайда ийбе. Из ца хоадила йиш яц доазон тІарча хьалхйшка а.

Советски пограничникаш хаст - хаста хул моллагІа антисоветски литература вай мехка да гІертача империалистически разведкай, тайп-тайпарча антисоветски центрий къайлагІа акцешта дукхьела латта безаш. Из гІулакхаш деш цар пайда ийбу тайп-тайпарча хьалчех, цу даькъе дунен халкъашта юкъерча туризмах а. Советски Союзе хІора шера боагІа миллионаш боле кхыча мехкий граждонаш. Пограничникаша массарел а хьалхагІа, цар вай цІен наІарасанагІа хоададича моарщал а хьатте, хьаьший сани тІаш уж. Цхьабакъда доазон тІа латтарашта хов че кхера а белла венар къоаставе, цудукьа цар віепптІехьдоал вонна дагахьа баьхкарий планаш йохае.

Дукха ха йоацаш СибергІен а ГаьнарчА Малхбоален а районашка вака волаш, Л. И. Брежневна хайра вай доазув лорадаря гІулакх кишта латт, цига ца хала болх кхоачашбер малав, — хилар эскара, флота, доазон тІарча бІун сий доля тІемахой болча. ВЛКСМ XVIII съезде къамаьл деш, из хьоадаь, Л. И. Брежнева белгалдаьккхар Даьхен доазонаш, моллагІа дага ца хинна хІама юкъеяккха а, кхерам боацаш тешаме къайла хиларе уж лорадар опыт йолча, дикача доттагІий карахилар.

ТІехьарча шерашка пачхьалкхен доазоний кхерамзле лакхьара тІерладича мероприятей комплекс кхоачашдьай. Доазон тІара бІу йиза моторизаци хь ба, новни гІулакх деш цар шерра пайда эц автомобилех, самолетех, вертолетех, радиолокационни оптически приборех, бувзамеи сигнализацеи вай хьнарча средствах. Форда тІара доазонеш лораду доакъош Іалашдьад эгара кердагІйола навигационни оборудовани тІайолча массача кемашца.

Цхьабакъда керттера низ — нах, кадраш. Тахан срочни служба бола дукхча дукхагІбола пограничникаш юкъера образовани йолаш ба, хІаьта доазон тІара эпсараш берригаш а хІана бац аьнна лакхера образовани йолаш ба. Уж дувцилга йоацаш социалистически Даьхенна мутІахьа, тІема гІулакх дика Іомадаь нах ба.

Кердача Конституце тІа хоадам боллаш белгалъяьхай Советски Союзо кхыча мехкий пачхьалкхенашцара гІулакхаш леладу принципаш. Царна юкъе я доазонаш долаш йиш ца дилара, территори бІарча хала езаш хилара, чура гІулакхашта юкъе на лелкара принципаш. Конституце ранка чу шоай гІулакх дІа а хьоц доазон тІарча бІуво цхьанненa а магайташ СССР сий долча, чоагІча доазона тІаккхайлача.

Советски доазув лорадар деррига халкъа гІулакх хинна дІаттад. Доазонна юхерча районашка массанахьа а я балхар деш шоай лоІамера халкъа дружинаш, пограничникий къокача доттагІий отрядаш. Доазон тІа латтача бІуво чоагІа хам бу моттигашкарча бахача нала деча гІон.

Дикка дІаьхе доазонаш лорадеча вежарий социалистически республикай доазонаш лорадеча бІунашца цхьана тІема гІулакхаш а делахеш кхоачашду советски доазон тІарча бІуво ший декхараш. Из содружество идеологи юкъара хилара, де лерхІараш цхьатарра хилара кІийлен тІа дикн чІоагІлу, цо совбоах герзашцарча вежарий низ.

Дилла а тІема гІулакха кийча латта боккъонца йола халкъа тварай йолаш бахаб доазув лораду бІу Советски Дай-мехка историна юкъе. Шоай сийлен декхар цар дІахо йодача хана а кхоачашдергда партеи халкъон дІалехкача тайпара.

Виталий МЕЛЬНИЧУК,
полковник.
(АПН).

ДЕШАРХОЙ КЪАХЬЕГА ІОМАБУ

«Юкъерча дешара школашкарча дешархоштІ дешар хьехилгеи кхетам лулгеи дІахо эргадаьккха тоадара а уж къахьега кийчбира а хьакьехьара» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен сонам кепатеха арабаьннача тІехьагІа (1977 шу, декабрь) овлангара дешд хийцад оаха кхуиш долча ноахала къахьегама кхетам балара гІулакх.

Хьазпортан вай, масала, № 19 йола тха СоагІапчара юкъера школа. КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен сонам кхоачашбар дукха чакхъяха хьадиа мероприятеш кийчъяй школе организационно - педагогически хьасапера. дешархошта къахьегама кхетам баларе профессе лостам гойтарен, школера дешара-кхетама процесса эффективности дикале лаккъярий дувзаденна кхыдола дешаш дийцад. Царна дувзаденна укх шера февралей мартеи берий лаьнца - ноанощца ерригача школа юкъара собрание лий.

Дешархой даьнна-ноаноща а, 8—10 классашкарча дешархошца а віашагІкхетача хьийхар кулгалду болхлой, производстве хьалхалаттараш, школана шефство лелаш бола «Ингушский» комсий совхоза механизатораш. Дешархошта къахьегама кхетам баларен профессе лостам гойтарен темах лаьца берий даьшта-ноаноштеи дийшa боалача классашкарча дешархоштеи хьалхашка пкъа санна дукхаза а къамаьлаш дийд школа директора, завучаша, классий кулгалхоша, хьехархоша, «Ингушский» комсий совхоза партийкома секретара А. О. Гетагажева, агрономаша И. М. Гандалоева, районе дикагІа йолча доярка Б. М. Коригова. Кийчъянь йоккхий стендаш латт школе: «Вей шефаш болча», «Производстве хьалхалаттараш», віашагІъеллай профлостама кабинет. ХІанз школе дувцаш да дешархой производственни бригадай къахьегам віаштІехьбаккхара, дешархой къахьега Іомабара эша материальни производственни база хьаяре дешаш.

Тха школа опыто хьахьокх, дешархой производственни бригадаш бакъахьа віашагІъехка езалга а юрташкарча школашка уж хилалза яргІйоалаш хилар а.

Юртий школашкара дешархой овсаре къахьега Іомабелга вай хьалашка тоъал чоалхане проблема я. Цу проблема дукхха, чІоагІа лоархІаме дешаш, теоретически хІанз а кийчдаь лаьнадаш, цудухьа практике массаза а нийса къастадиш хилаш.

ГІалаташ ца хилийтар духьа дахм дагаккхаб деза школе кхетама процесс віаштІехьйоаккхилга комплексии наькъагІа лелаяра хьакъехьа парте дІадехар. Комплексни наькъа керттердар — дешархочун бІарчча школан берригача хьехама балха тІа леркІараш, декхараш, принципаш, чулоацам, методаши формаши цхьатерра хилар.

Укх статье лерхІар — тха школан производственни бригадаша шин шера баьча балхага а хьежа. берий даьй-ноанойи производственни организацейи уйла дешархошта къахьегама кхетам балара тІаерзаелга.

Тха школа производственни бригада шин шера 4 гектара тІа шекара свеклаш кхеш хиннай. 1976 шера, хьувкъам дика кхебаь хиннабале а, пачхьалкхенна планагІа хІаьла езаш хиннача 720 центнера меттел, 450 центнер мара дІаийнизар дешархоша. Хьагульнья цІевъяь яьна свеклаш кхай тІа идийсар «Ингушский» комсий совхозе транспорт ца хилар бахьан долаш. Шоай дешар деша а дешарех мукъабаьшачуд тІехьагІа шин сахьате свеклаш чузачо болх бе безаш а бар дешархой. ХІаьта совхоз грузовой транспорти автобусаши тхона хулийтилга віаштІехьдоалаш яцар. Каст-каста гІаш аха дезаш хулар балха: 4 километр дІаи 4 километр юхеи. ХІама хьа ца деш йоаю ха ши сахьат гаргга яр.

Бригадашка болх бара хьалаш кІезиг-дукха тоадаьлар соахка, совхоза кулгалхой овгІонгахьара дукхагІа терко йора школа. ХІаьта а, каст-каста нхар балха гІаш. Цхьабакъда, юрта боахама болхлоеи школа педагогически коллективон цхьана къахьегарах тха віаштІехьдаьнад дика хьайкъа шекара свеклаш чуяна. Шоай де йиш йолаш мел доза хІама де гІийртад тхо дешархошта къахьегама кхетам баларен профессиональни лостам гойтарен процесс. Іилмай лардаш Іомаяра процесс а санна дика, віаштІехьъяьнпа хилийтира. Идейно-политически къахьегамех кхетам лулга цхьана тардеш леладира бакъахь долаш віашагІъехкай шийк бригадар а шийк доза а долаш йола класс — бригада кхача принципагІа дисциплинированни къахьегама бригадаш. Классашта юкъе социалистически тхъ оттайр. ИйслагІча классашка хиннача, хІана иттлагІча классашка болча дешархоша пачхьалкхенна дІаделар 90 тонн мерза овлаш, социалистически декхараш 50 процент тІехкховчаш а деш. Плановн задани 250 процент кхоачашйир 10 «б» классе дешархоша (классий кулгалхо И. Т. Сагайнева), хІаьта 10 «а» класса (кулгалхо П. М. Арбузова) дешархоша— 200 процент. Ерригача школо, планагІа лаьрхІача 800 центнера меттел пачхьалкхенна 1300 центнер шекара свеклаш дІа а енна, 2100 сом даьккхар.

Школо чІоагІа безбеш белгалбаьккхар производственни бригадай толам, къаьстта а шейнстеьккхарий толам. Производственни бригадай берригача членашта баркал кхайкадир шекара свеклаш кхеяра комсашта оасар дара совхоза воккъостал деча дика къахьегарах. Школе дикагІбола дешархой ба аьнна, сонгІаташ делийта гороно, ВЛКСМ горкоме, «Ингушский» совхоза рабочкоме дІачубелар дешархой. Мержоев Руслан, 9-ча класса дешархо, гороно чотагІа туристически путевкагІа 10 дийнахьа г. Киеве вахар. Дукхача дешархошта, цу даькъе иттлагІча классий бригадирашта Гардалоев Султангиреней Булгучев Уматгиреней, деррига а лаьрхІача 160 сом ахчан премеш елар. Тха дешархоша къаьстта чІоагІа доккхал ду школа йистеьккхачул тІехьагІа юкъера образовани яккхарах, долча аттестатащца цхьаьна шоай къахьегама книжкаш а' ишаш хиларах.

Кхетам балара болх віаштІехьбоаккхача дала моттигаш кийсаний тха къахьегама кхетам баларна цхьана идейно-политически нравственни кхетам балара йоагІаш йола уйла ца а еш, тхоай деррига низаш оаца къахьегама гІулакхаш віаштІехьдахара тІаухийташ. Геттара чІоагІа уйла тІаахийтай оаха гІулакха материальни оагІонна. Нулевой классагара 5-ча классашка кхаччалца болча берригача дешархошта керда шу хьатІаотташ школа чотагІа совгІаташ делар, карарча дешара шера берригаш а хІана бац аьнна болча дешархоште спортивни форма ийцар школо. Боккъонца лоархІар оаха хІара классера мел дешархой балха арабаьннаб, хьан мел ахча даьккхад. Цхьабакъда, къахьегама кхетам балара даькъе керттердар из дац. Цу тайпара, оаха каст-каста йиийора А. С. Макаренкос хьалхаьяккха вахара формула:

«Улув е аьнни йоагІаш образовани ца хилча, улув а бакъна боагІаш душ бола политически общественни кхетам ца хилча, къахьегам пайдане хургбац кхетам балара, цхьаьана даькъе хІилац».

Цу тайпара, къахьегама, нравственни, идейни кхетам балар цхьана тардеш чаккхдоаккхаргда, цатахьа санна къа сениукха кхет, общественна, школана, класса, хІара сага духьа ца хьегавза дарг ца хилара социальни маІан дешархошта дІадоккийте, хьатІадоагІача къахьегама дов политически декхар оттадаьдзе. Хьалхашка латта къахьегама декхар теоретически кхеташ, идейни чулоацам болаш дІадоэйтар — кхетам лучун декхар.

А. БАЗОРКИН,
МагІалбика района № 19
йолча СоагІапчарча юкъерча школа директор.

Июнера киноэкран

Ахка. Шера юкъе эгара хозагІа йола ха. Цу хана дукха нах хул отпускех салоІаш, хІаьта ахархой — тІатеІІа кхашка болх беш. Цудухьа отпускех болчар а болх беш бараша а самукъане салоІаргдолаш кийчъяь хила еза аххана ара кинорепертуар. Из кхета а деш, керттерча даькъе комедеш хургья июне дІагойташ. Ишта, вай хьожаш хургда «Сег йоалаяр» яхача Гогола язъяьча пьесах «Ленфильмо» оттаьча комедета. Сег йоалае аьнна Подколесина хьоазадаьча гІулакха тешаш хургда вай. Подколесинин роль лоазаевгья цІи хеза волча киноактеро Петренко Алексея.

Комеде бокхха гонзаничаш ба гуржий кинематографисташ. Цар оттаьча дукхача комедешка хьожаш Іалаьметe чІоагІа дег тІара сагъердаьуш хул вай. Цу бетта вай хьожиш хургье «Бакулай хьалхарчийа», «Юртара тІахьувзари» яхача шин новеллах латтача «Хьайна моего къоастадел» яхача комедета. Шакклеча новеллашка хьахьокхар да революци ялалехьа хиния гуржий юрта вахар. Режиссера Б. Чейшвили оттаьча хьалхарча новеллас дувц лоалахочуц хьакхарчий беша чуелхаш ца вутача хьаьлаай алархочех Бакулах лаьца. ХІаьта режиссера Р. Чархалейшвиле кийчъяьча новелле вайна вовз ше левеш хардахьъяьнна лела ший сесаг кучаккха гІертаи вола сег.

«Тамашне мечтатель» яхаш да «Узбекфильма» режиссера Р. Батырова оттадаь картина. Цу тІа дувц цхьан хина хьаьнала хьакхьегаш вьдлача лорах Хьасанах лаьца. ТІехьагІа хІаммилга тІехьа а наьне ахьвалех доача дІаххоч из, цхьабекаца, юххера шеи лелоеш лоада гІулакхаш дтаза додга а хай юха хьаьнача къахьегама наькъо тІа вола из.

«Арменфильм» яхача киностуде экрана тІа яьккхай цІи хезача эрмански литература классика А. Пароняна «Шийча сесаг йита гІерт Багдасар» яхa комедия. ХІана гІерт Багдасар ший сесаг йита? Шейна вокъостал дс ух яхаш, ший сесаг леш а Іехаеш а лелача вокъостех кхийтта а кхийтта сесаг йита лерхІ Багдасара. Фильм даьккхал режиссера Г. Мелик - Авакяна.

«Париж эккхийта гІерт Дервиш» яхаш да Азербайджанерча кинематографисташа оттадаь фильм. Феодальни хинарча Азербайджана вахаре хиннача тІехьадисача гІулакхех лаьца да из фильм.

Комедеш хьакха не Іеш, дукхагола фильмаш а хургда кинодезачарна гойташ. «Ситала я гІарагІура» яхаш да Мережко Виктора язъяьча сценарех режиссера Самсонов Самсона дІаоттадаь драматически фильм. Цо хьахьокх фуд из ярад, фу вакъ ба празега болар.

Июнерча репертуаре хургда вайна довзаш, вай безам тІабаха, хьалхагІа вай хьийжа, хІаьта кхы цІаьхьхала вай хьиже безам болаш дола фильмаш. Царна юкъе да «Броненосец Потемкин», «Вахаре вуга путевка», «Джульбарс», «Гаврош», кхыдараш.

Кхыча мехкашкарча кинематографистий кинофильмаш а хургда хьахьокхаш. Масала, Кристи Агатас язъяьча повестагІа английски режиссера С. Люмета оттадаь шин серех латта «Малхбоалехьа йодача экспресса тІа сег вер» яха фильм. «Жандармо сег йоалаю» яхаш да французий кинематографе арадаьккха фильм. Цу картиве цІаьхьхаза а віашагІкхетаргда вай вайна дукха безаш волча французий комикаца Луи де Фюнесаца.

Уж тайпа фильмаш хургда июнь бетта кинодезачарна.

Х. ХИДАЕВ,
кинопрокате болхло.

КХЫ ЦХЬАЬНХА А ДИКА КХАЪ

Самарддийнахьа городе юкъе, Орджоникидзе цІерагІча проспекта тІа «Мосфильмо» арахийца «Мимино» яха фильм гойтарца хьадийлад керда шерача формата «Юбилейни» яха кинотеатр. Кхоазтхье итт совгІа сег хургвa цига болх беш. Акустика дика йолеш, техникесии дика Іалашда, киного хьожараш паргІата беІаргболаш Іалаьмате дика хьадаьд из кинотеатр.

Кинотеатр хьадепнаш къамаьл дир кинофикаце управлене начальника Г. М. Дегтарева, «Мимино» яхча фильмати из оттадаьча режиссера Данелия кхоллама наькъахи лаьца къамаьл дир управлене методкабинета йоккхагІа йолча методиста Ю. А. Степановас. Иштта, вай столица хозьлаьи кхы цхьаьнха культура кхуврч хьахиннаб Грозне.

Бек АБАДИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА УЧИЛИЩЕ ДЕША ДУВЛА

ХЬАМСАРА МЕХКАРИИ КАГИЯ НАХИ!

КХАЧАН ПРОМЫШЛЕННОСТА СПЕЦИАЛИСТАШ ХИЛА ШУН БЕЗАМ БАЛЕ ДЕША ДУВЛА № 12 ЙОЛЧА ГРОЗНЕНСКИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ УЧИЛИЩЕ 1978—1979 ДЕШАРА ШЕРА.

Іомаергйоал специальностaш:

1. ПЕКАРЬ — маькха комбинате болх бергболаш а бод кийчбеи бод кийчбеча машина тІа болх беи ховргволаш а. Деша вагІа веза ха 10 класс чакхъяьккхачун 1 шу, 8 класс чакхъяьккхачун 2 шу.

2. КАРАМЕЛЬЩИК — кондитерски фабрике болх бергболаш гаммоншикали, кареналн болх бе Іемаргволаш. Деша вагІа веза ха 2 шу.

3. АППАРАТЧИК — шурийне пастеризаце е, из шелъе, шурай продукие сепараторщика-изготовителa болх бе Іамаргволаш. Деша вагІа веза ха 2 шу.

4. ФОРМОВЩИК — водбасие изделеш ер. Деша вагІа веза ха 1 шу.

5. АППАРАТЧИК — консерваштa стерилизаци ер. Деша вагІа веза ха 10 класс чакхъяьккхачун 1 шу.

6. КУЛИНАР — чаьхьрий изделеш кийчъер. Деша вагІа веза ха 1 шу.

Училище деша дІачуэц 15 шерал кІезигагІа ха йоаца 8, 9, 10 класс образовани йола мехкарийи кагий нахи. 8 класс образовани йолча дешархоша училище дІахо дешa юкъерча школа программагІа.

Училище деша дІачуийцараштa 30 сома боарам болаш стипенди тел. Штатни производственни практика йолча хана дешархошта цар даьккхача алапех 33 проц. ахча кхы а тел.

Училище деша водачо дІачудаьла деза ер документаш:

1. ДІачуэца аьнна язъяь заявлени,
2. Дешара хьакъехьара документ,
3. Вахача моттигера справка,
4. Школера характеристика,
5. Диъ фотокарточка (3Х4),
6. Пришивкаш аь хилара хьакъехьара справка.

УЧИЛИЩА АДРЕС: г. Грозный, Партизански ул., 70, ГПТУ-12. Телефон 3-33-23.

Предприятей, колхозий, совхозий, школай, детсадий, пионерски лагерий, профсоюзий обкомий, кхыча профсоюзни организацей кулгалхой

ТЕРКАМГА!

Нохч - ГІалгІай республикански тюзкий театро договораш ю аккаи каникулаш йолча хана (июнь — август) берийи школьни площадкашка, пионерски лагерашка, кхыча берий учреждениешка театро спектаклаш уттаергІолаш.

Театра адрес: г. Грозный, Орджоникидзе цІерагІа проспект, 99. Телефон 2-08-81.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 МАЙ.

I ПРОГРАММА.

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Іуйранна гимнастика. 8.50 — Мультфильмай программа. 9.25 — «ДоттагІа леладе берии» яха пионерски концерт. 9.55 — Информационни программа. Иистеьлча — Центральни телевидени Ерригсоюзни радион симфонически оркестро кхоачашъю Бородиний шоллагІа симфони. 12.30 — «Доше Прага» яха документальни фильм. 12.45 — Информационни программа. Иистеьлча — Сметанеи Дворжакеи произведенешцара концерт кхоачашду Московски Пачхьалкхен симфонически оркестро. 14.00 — «Чехословаки тахан». Кинопрограмма. 14.30 — А. Твардовский. «Повташ». 15.30 — «Музеяшкара выставочни заламеи гІолла». Пачхьалкхен эрмитаж. Керда сурташ. 16.00 — Советски Пачхьалкхен а боккъоний а лардаш. «Закони правопорядоки чІоагІъяра бола халкъа депутатий Советий лоархІам». Передача дІахьу СССР юстице министра хьалхарча заместителя А. Я. Сухарева. 16.00 — «Халкъа творчество» яха телевизионни обозрени. 16.45 — «Вай совий беш». 17.15 — «Боккъонца дола берии». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Литовски ССР камерни оркестра концерт. Вильнюсера передача. 19.30 — РСДРП шоллагІча съезда 75 шу дизарга. «Пролог» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Йоазонхочунна В. Каверинна віашагІкхетар». Останкино концертни студера сайре. Иистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

18.00 — «Знани ца хилара хьаькъал йола знани» яха Іилман-популярни фильм. 18.15 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа. (эрсий, гІалгІай меттала). 18.35 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гІалгІай меттала). 18.50 — «Хургйола цех болх бети из» яха Іилман - популярни фильм. 19.00 — РСДРП шоллагІча съезда 75 шу дизарга. «Большевики хьалхара Российски а дунен халкъашта юкъера а болхлой болабина боккха лоархІам болаш да. 19.10 — «Революцех дагадоагІараш» яха документальни фильм. 19.20 — «Эффективности дикален новкъа». «ХІара кхай тІара дукхагІа пайда чуба». 19.50 — «Сих вала эшаций те» яха Іилман - популярни фильм. 19.55 — «Сох болхаш хургия...». Города Грозне номер 37-гІа йола юкъерча школен дешархой къахьегамца кхебара хьалхаьхьа» (нохчий меттала). 20.15 — Автор — Нахуцришвили. Тезиший «Республикански театра «Чинчарашка» яха спекталь (нохчий меттала).

31 МАЙ.

I ПРОГРАММА.

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Іуйранна гимнастика. 8.50 — «Пролог» яха художественни фильм. 10.40 — «Кинопанорама клуб». Передача цІа... 15.00 — «Хьа кхахкете» яха... 15.30 — «Пушкина гуттар»... 16.00 — «Объектив». 17.30 — «Из... дах...». 17.50 — «Зур... кийче...». 18.00 — Мультфильмаш. ... 18.20 — «Ирлига вахара». 18.50 — «Спортлото» тираж. 19.00 — «Спортлото»... СССР Московски Художественни академически театра «Гуренабетта» сахьата йола сайре» яха фильм-спектакль. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — Музыкальни журнал. Иистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Хьажа[?]аш а машино из цоа Іилман - популярни фильм. 18.15 — «Нохч - ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа, (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — «Нохч - ГІалгІай АССР Конституце хьакъехьа дола дош». Нохч-ГІалгІай АССР школа заслуженни хьехархочун З. Джамалханова беседа. (нохчий меттала). 18.45 — «Сег а хий и» яха фильм. 18.55 — «Хьамсарча гарода куц» (нохчий меттала). 19.25 — «Олимпийцаш вайна юкъе ба» яха документальни фильм. 19.35 — Ленински комсомола 60 шу дизарга хетаза» Комсомольцаш — сатем боцаш дегаш» яха телевизионни конкурс.

РАДИО

30 МАЙ.

6.30 «Дукх доаккхалла лаьхдара тІехьа лоаттабу къовсам». Беседа. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш (гІалгІай меттала). 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Концерт (гІалгІай меттала). 8.50 — «Сег, автомобиль, никъ» (нохчий меттала). 9.15 — «Тха почта» (гІалгІай меттала). 9.25 — Ашараш. 9.30 — «Къона вай замано» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала). 10.00 — «КПСС Ленински лаьман политика дІахьош а» Философски Іилмай доктора Кантаичена беседа. 10.15 — «КхоалагІа шу — хьинаре къахьегама шу». «Декхараш тІайийцад, уж муха кхоачашду?». «Суннжанефта» механизаттеи гази йоаккхача управлене передача (нохчий меттала). 10.30 — «Халкъа ашараш» (нохчий меттала). 10.43 — «Барттайнача делала юкъе». Беседа (гІалгІай меттала). 11.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 11.30—«Сайрийара Грозный» (горсете гІолла). 11.30 — Ашараш (гІалгІай меттала).

31 МАЙ.

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Хоамаш. 8.35 — «КПСС советски общества политически система дог да». Профессора Радионова беседа (нохчий меттала). 8.40 — Хоамаш. «Болхлой дезал» яха внимальни низа. 9.15 — «КПСС XXV съезда социалистически вежаде». «Юрта къахьегамхой доккхий декхараш» яха беседа. 9.30 — «А. Бокия. «Хьалхара урок». яха дувцар (гІалгІай меттала). 10.00 — «Коммунизм хьалхош КПСС кулгалду лоархІам лаьхбалар». Исторически Іилмай кандидата Латышева беседа. 10.20 — «Республики Керттера Закон Іомаду». Корреспонденци (гІалгІай меттала). 10.30 — Сельников. «Кавказски рапсоди». 10.45 — «Специалисташ хьехамаш. Сенаш нийта лийчьа еза?» (нохчий меттала). 11.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 11.40 — Москва.

Хоамаш

Тахан республике гІоалеи Грознеи хувцалуш моркхаш а йолаш, къулбехьеи районашка лаьгІо догІа а' делхаш, малхбоалехьара секунде 0,5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 15—20, Грозне 18—20 градус йовхал а йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

АРМЯНСКИ АРХЕОЛОГАША ХЬАДИЙЛЛАР

Еревана гаьна доаццаш Мохраблур яха гув бахкаш Іилмахошта корайир, специалисташта хетачох, пхи эзар шу хургдола къаьнара металл лоаладу пхьид. Цига гучаьлар моттиг Армянски лоамашта юхе баьхача древни наькха культура дикха хинна хилара тешал деш йола тайп - тайпара культовни хІамаш керамиках аь изделеш.

Мохраблура тІара археологически балхаш доладелар 1970 шера. Юххьанца кораьча хІамаша а дикка дикагІа довзийтар историкашта мохраблурски нах баьхача моттига вахар. Кораьяр металлически изделеш, хьаьметтел вий-эзама болаяладалеьарча кхоалагІча эзара шерашка хиннача нах баьхача моттигашкара геттара кІезига кораь йола, металл лоаладу литейни формаци. ТІехьарча шерашка корадьдар кхьадараш санна доаца храм, йоккхийча кхерий баонех аь цун гІала древни нах баьхача цІеноех юкдисерех. 6 метр наккагІа я. Цуи бухь тІа улл сагІаш ду моттиг хинна хиле езаш йола базальта Іаьхьа, Мохраблурски нах баьхача моттигера юртбоахама орудеш, бытови хІамаш, храм, Іилмахошта хетачох, боккхача лоархІаме да Къулбехьен Кавказея Армянски нагорьен древни цивилизацей вахар довзара.

Армене дукхача районашка еш латт хІинз археологически изыскани. Тохкамаш деш гучадийнарех язду Армянски ССР Іилмай Академе Іилман журналаш тІа. хІаьта кораь хІамаш экспонатий хьисапе дІаувттаю республика пачхьалкхен исторически музее. ТІехьарча шерашкарча боккхагІча маьхе лоархІа гучадьнарнш да Урарту хана кхерий стел, Кафански районе корадаь кхетале хала дола кхерий календараш, Аштаракерча Шамирамски некропола монументальни скульптураш.

Георгий САРКИСЯН,
АПН корреспондент.

Адам-Кала яхача юрта баьхача маха дика йоцаш а дукхача хана деш юкъерча школе математика хьехаш йола Ковальчук Тамара Михайловна. Дешархошта езаш, воккъостала лоархІаш хьехархо я из.

Ший болх дика баь ца Іеш, хьинаре общественни а я Тамара Михайловна. Из я юрта Совета депутат, школерча профсоюзни организаце член.

Сурта тІа: Т. М. Ковальчук.
Я. ЦУЕВА сурт.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; белхтоккхала секретара — 3-34-38; партийни вахаре культуре отдела — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмоий отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка.

СФ05169. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4050.